

Izhaja tedensko
Velja po pošti dostavljen:
na mesec . . . Din 10'—
za pol leta . . . Din 55'—
na leto . . . Din 100'—
za tujno letno . . Din 150'—
Oglasi po tarifi
Rokopisov ne vračamo

NEODVISNOST

Tednik za vsa javna vprašanja

Uredništvo in uprava:
Maribor
Prečernova ulica 31
Brzjav: Neodvisnost Maribor
Račun Poštne hranilnice
Ljubljana št. 17.160
Telefon uredništva in uprave
26-16

Vsebina

Misli mlade vasi k prvi številki »Neodvisnosti«
Reševanje hrvatskega vprašanja
Državljanstva vojaka v Spaniji
(Slovenci, Jugoslavia in španski dogodki)
Boj za Sredozemsko morje
(Razhod med fašistično Italijo in Anglijo)
Kdo je Aleksander Stambolijski?
Nemške skomine po Podravju
Bogastvo slovenske štajerske zemlje
Beseda o kulturni politiki
Današnja številka obsega 6 strani

„Neodvisnost“

Slovenci smo menda edini narod na svetu, ki nima neodvisnega tiska. Vsa naši dnevniki in temiki so glasila političnih strank, katerih interes zastopajo in propagirajo. Zato je tudi njihovo pisanje priučenost tem namenom ter celo izkrivljeno in izpaceno. To, kar trdi ta, da je beto, oznanja drugi za črno, in slovenski citatelj je v tej pestro porbarvanu zmedu vedno v zadregi, kako in tje najde objektivno resnico. Prav radi tega je pri nas v presojanju javnih vprašanj toliko zmede in negotovosti, kakor malo kje drugod.

Zlasti usodna je ta zmeda glede naših narodnih interesov, med katere spadajo vsa vprašanja sodobnega in bodočega narodovega življenja: politična, gospodarska, socialna, prosvetna, kulturna itd. Dasi so interesi vsakega naroda v svojih temeljih nespremenljivi in se more menjavati kvečjemu le zunanja oblika, doživljamo že desetletja, zlasti pa v zadnjih letih, da pozna in propagira naš tisk kadar je njegova stranka v vladi čisto drugačne »narodne« interese, kakor jih je poznal ko je bila v opoziciji. Tako doživljamo, da se včasih zatrjuje, da je v interesu naše notranje politike autonomizem, včasih pa centralizem.

Toda ne samo strankarska in druga politična vprašanja, tudi vsa ostala se presojajo v našem od svojih strank in strankarskih klik odvisnem tisku le skozi očala njihovih koristi. Celu v kulturi in umetnosti opažamo, kako naš tisk ni in ne more biti objektivno ogledalo našega ustvarjanja in napredka. Ugotoviti smo mogli na žalost, da dele naši listi tudi kulturo in umetnost po strankarskih interesih. Naši dnevniki in tedniki poznajo le tiste tvorce naše kulture in umetnosti ter le tista njihova dela, ki spadajo kakorkoli v krog njihove politične ali vsaj svetovnonazorske skupine. Zanimamo se v naših listih širokih razgledih preko vsega našega snovanja, naj prihaja že iz te ali one skupine, struje, stranke itd.

Posledice vsega tega so, da se Slovenci, čeprav smo tako maloštevilni in na vseh straneh po krivinih mejah okleščeni, ne čutimo skoraj več kot enota, ampak kot mešanica različnih plemen, med katerimi ni nobene skupnosti, ampak je samo neizprosen, brezobziren in brutalen boj do iztrebljenja. Ta plemena so »klerikalci«, »liberalci«, »marksisti« in drugi, kakor se že vsi imenujejo. Vlogo podpihovanja strasti in sovraštva pa vrši naš od teh strank odvisni tisk, ki dan za dnem zasturplja naše ozračje. Zato ni v njem, in po njem tudi v naši javnosti, nikjer nobene objektivnosti, nikjer nobenih vrhovnih in nespremenljivih narodnih načel, nikjer nobenih jasnih in trdnih ciljev.

Ali je v takih razvratnih razmerah potreben neodvisni list, ki se noče vpreči pred noben strankarski voz? Ali je potrebno tednik, ki hoče presojati vse politične, gospodarske, socialne, prosvetne, kulturne in ostale probleme z neodvisnega, samo po vsenarodnih in državnih interesih diktiranega stališča? Ali je potrebno informativno glasilo, ki si je nadelo nalogo poročati o vseh dogodkih javnega življenja doma in v tujini po pravici in resnici ter tako kar narekujeja korist Slovencev in Jugoslavijske? Kdor more to zanikati, ni prijatelj resnice.

»Neodvisnost« je neodvisna v popolnem smislu svojega imena; ni glasilo nobene politične stranke, struje ali kliče, ni glasilo nobenega socialnega razreda ali stanu, nobene gospodarske panoge, nobene kulturne ali umetnostne skupine, ampak je glasilo vsega našega naroda, njegovih najvišjih idealov in interesov, ki jih je treba iz te in antitez izčistiti v vrhovno sintezo. Naš list bo poročal o vseh dogodkih javnega življenja: političnih, gospodarskih, socialnih, kulturnih in ostalih brez pristranosti in sovraštva. Priznal bo vsakomur njegove zasluge, ako so v skladu s celoto, pa naj pripada katerikoli politični ali drugi skupini.

V vprašanju zunanje politike nam bo za merilo presojanje vseh svetovno važnih dogodkov življenjski interes slovenskega naroda, ne glede na njegovo sedanjo državno-pravno razcepjenost, in interes Jugoslavijske, s katero smo Slovenci zvezani na življenje in smrt. V vprašanju notranje politike bomo ocenjevali delo naših strank in politikov po tem, v koliko je usmerjeno k velikemu

1. december

preganjati tvorce in nosilce slovenskega narodnega preporeka, zlasti na jugu, proti Srbiji pa je pokrenila napadno politiko z namenom, da bi svojo sosedo gospodarsko in politično zavojevala in ubila. Kakor obsedena je Avstrija na

vseh črtah izzivala zlasti Jugoslovane, ustvarjala spore, ponarejala dokumente, postavljala komisije ter preganjala in zapirala narodne ljudi. S tem svojim postopanjem je izzivala podtalno narodnovstajski pokret, ki je našel svoj končni smoter na dan 1. decembra pred 18 leti.

Ko je Srbija v balkanski vojni strlaturško oblast v Evropi, je s tem vtila vsem zavednim Slovanom v Avstriji upanje, da prihaja na vrsto bolnik ob Donavi. Napočil je zgodovinski trenutek, končnega obračuna južnih Slovanov z mačehovsko Avstrijo in njeno zahrbtno habsburško dinastijo. Avstrija, nezmožna rešiti svoj notranji državni položaj na bazi enakopravnosti svojih narodov, nezmožna rešiti jugoslovansko vprašanje, ki bo doglednem času izginila sama, tudi ako ji pustimo vso mogočo narodno zaščito.

Nemške skomine po Podravju

V Avstriji in Nemčiji se oglašajo vedno znova s pogrevanjem starih laži o »nemškem značaju« bivše Spodnje Štajerske. Skoraj vsak mesec ali vsak teden zasledimo take razprave, marsikatero pa tudi prezremo. V številki tednika »Die Zeit«, z dne 7. novembra letos, ki izhaja kot priloga dunajskega dnevnika »Deutschland«, je napisal neki F. N. (kdo ve, ako se za tem ne skriva kak nemec?), v katerem skuša dokazati, da se je zgodila z novo razmejitevjo po svetovni vojni največja napaka in krivica, ko se je porečje Drave razsekalo z novimi državnimi mejami.

F. N. dokazuje, da Drava nikoli v zgodovini ni bila presekanja po državnih mejah, in se zato tudi z novimi mirovnimi pogodbami ne bi smela razsekati. Dalje se trudi, da bi sebi, Nemcem in svetu dopovedal, kako je Drava vedno bila in je nemška reka, kako žive ob vseh njenih bregovih, vsaj doli do Medmurnja, pravi pristni Nemci, katere skušajo sedaj šovinistični Slovenci posloveniti in tako raznaroditi. Znova slišimo hrupavo predpotopno melodijo o nemških krajih, trgih in mestih ob Dravi in vse polno takih in podobnih fantazij. Vse to v času, ko naši trezni resnični Nemci sami prikrivajo, da je bilo vse spodnještajersko nemstvo zgrajeno vedno na kaj šibkih temeljih, ki so se 1. 1918. dokončno podrli, in je to, kar je od vsega še ostalo, na smrt obsojena

diaspora, ki bo doglednem času izginila sama, tudi ako ji pustimo vso mogočo narodno zaščito. G. F. N. se je tako lotil zelo kočljivega problema, a kočljivega zanj in za Nemce, ne za nas Slovence in Jugoslovane. Potožil je, da ima njegova palica dva konca, in da je v njegovi roki le šibkejši. Saj ima popolnoma prav in mu brez ugovora pritrdimo, da se je storila s presekanjem Drave po novih državnih mejah velika napaka in krivica, samo ne Nemcem, ampak nam Slovence in nemce. Reka Drava je bila res že skoraj poldrugo tisočletje enota, a ne samo v državnem, ampak tudi v narodnem oziru. V sivi davni ranega srednjega veka so se naselili na njenih bregovih od izvirka do konca Slovenci. Ob njej so živeli potem sto in stoletja samo oni.

nje, je vrgla to vprašanje na zunanje politično polje in izzvala vojno s Srbijo. Izkoristila je sarajevski atentat kot povod za vojno, da bi tako z ognjem in mečem rešila jugoslovansko vprašanje, da bi strla Srbijo in zasužnjila ves slo-

vanski Jug, ter da bi za vselej v krvi zadušila južnoslovansko gibanje. Avstrija ni v svoji veledomisljivosti in oblastnosti niti slutila, da je napovedala vojno zgodovini sami.

Avstrija ni vodila vojne samo proti Srbiji, ampak tudi proti lastnim slovenskim podnikom. Slovenci, Hrvatini in Srbi so krvaveli na bojnih poljanah zlasti proti Italiji, kjer so izkoristili njih ljubezen do rodne grude. Vojaški absolutizem je divjal v slovenskih, hrvatskih in srbskih mestih in vaseh, rekviriral, obešal in streljal. V prvih štirinajstih mesecih svetovne vojne je bilo radi »veleizdaje« in drugih političnih prestopov obešenih ali ustreljenih v Sloveniji 469 oseb, v Bosni in Hercegovini 900, na Hrvaškem in Slavoniji pa 513.

Tudi takrat, ko naši predniki o Nemcih še ničesar niso vedeli. Sele dosti kasneje se je med Slovence in a s i l o v r i n j e n i m Nemcem posrečilo pomembiti pokrajino ob zgornji Dravi, a samo do Beljaka. Od tu dalje niso prišli ne tedaj ne pozneje!

Letos oktobra je poteklo že 16 let, kar smo po slepariji izgubili koroški plebiscit, a bregove reke Drave od Beljaka do Dravograda poselejuje vedno na obeh straneh Slovence in kakor l. 1920. Ob Dravi živi kompaktno in avtohtono slovensko ljudstvo od Beljaka doli do Medmurnja, kjer se začnejo Hrvti. Razen nekaj priseljencev in nekaj renegata ni ob vsem tem toku Nemcem nikjer tudi ne kompaktno naseljenih. Tako je Drava, razen malega gornjega dela, prvega povirja, vsa kompaktno slovenska in hrvaška reka.

F. N. ima torej prav. Zgodila se je krivica, da se ni vsa Drava prisodila oni državi, zlasti se, ko je ljudstvo neposredno ob njej tudi ob koroškem plebiscitu oddalo večino glasov za svoje enotno narodno prepričanje, in to kljub vsem pritiskom in sleparijam. Toda prisoditi bi se bila morala — Jugoslaviji! Ako boli G. F. N. F., da sečjejo Dravo državne meje, ker je enota in je tudi v preteklosti vedno bila enota, potem naj se je dalje zavzema za to — da se napaka in krivica popravi! Popravi pa naj se tako, da bo Drava pripadala v celoti tistemu narodu, ki ob njej prebiva že skoraj poldrugo tisočletje. Ta narod je pa samo naš, slovenski, slovenski po poreklu celo tam, kjer danes govori nemški, od izvira do Beljaka!

Niška, majniška in krška deklaracija so bile kategoričen imperativ zgodovine, ki je morala roditi novo jugoslovansko svobodno in zedinjeno narodno in državno tvorbo. V niški deklaraciji je srbska vlada slovesno izjavila, da se je pretvorila vojna v krvavi boj za osvoboditve in združenje vseh nesvobodnih bratov Srbov, Hrvatov in Slovencev. Majniška deklaracija je bila minimum zahtev jugoslovanskih predstavnikov v avstrijskem parlamentu. Krška deklaracija, ki sta jo podpisala srbska vlada in Jugoslovanski odbor, pa je pomenila radikalno rešitev južno slovenskega problema, ker je po načelu samoodločbe narodov zahtevala združenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev v neodvisno demokratsko, parlamentarno monarhijo pod žezlom Karadjordjevičev.

Na bazi ideje narodnega zedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov je bila po vsem svetu v svetovni vojni izvršena mobilizacija južno slovenskega naroda, ki je izgubil svojo zemljo. Sredi hrvaškega klanja so se strnili jugoslovanski dobrovoljski polki s polki srbske vojske. Jugoslovanska ideja je dobila svojo moč v orožju, pred katerim je trepetal sovražnik na bojnih poljanah, dobila je moč v zaledju, ki je strla vse politične tendence in vse politične strasti, umetno zanete v avstrijskem parlamentu. V ognju svetovne vojne je bila skaljena jugoslovanska vojska. Ta vojska je zadala smrtni udarec četvrti koalicijski združenih sovražnikov jugoslovanske svobodnosti in jih prisilila, da so podlegli in prosili za mir. Prebitje solunske fronte je pomenilo konec svetovne vojne, konec Avstrije, pomenilo je rojstvo Jugoslavije in nove Evrope.

Pod poveljstvom blagopokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, takratnega regenta, je bil naš narod med vojno združen vojaško. Iz srbskih, črnogorskih in dobrovoljskih polkov je bila ustvarjena organska celota: jugoslovanska narodna vojska. Jugoslovanska narodna misel s svojo zmago uresničila tisočletni sen južno-slovenskega naroda, ko je na dan 1. decembra pred 18 leti regent Aleksander v imenu kralja Petra proglasil združenje Srbije s pokrajini neodvisne države Slovencev, Hrvatov in Srbov v enotno kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, ter naglasil, da ji hoče biti vedno ustavni parlamentarni in demokratski vladar. Tudi je ob tej zgodovinski najvažnejši priliki izjavil, da je bil takozvani londonski pakt, ki je odrezal velik kos zemlje od našega narodnega telesa, podpisan brez nas in nikdar od nas priznan.

Prvi december je največji in najpomembnejši datum v zgodovini Slovencev, Hrvatov in Srbov, ker so se takrat uresničili načrti in stremjenja slovenskega Juga, ker so se uresničili ideali in ker je beseda meso postala.

Tudi takrat, ko naši predniki o Nemcih še ničesar niso vedeli. Sele dosti kasneje se je med Slovence in a s i l o v r i n j e n i m Nemcem posrečilo pomembiti pokrajino ob zgornji Dravi, a samo do Beljaka. Od tu dalje niso prišli ne tedaj ne pozneje!

Letos oktobra je poteklo že 16 let, kar smo po slepariji izgubili koroški plebiscit, a bregove reke Drave od Beljaka do Dravograda poselejuje vedno na obeh straneh Slovence in kakor l. 1920. Ob Dravi živi kompaktno in avtohtono slovensko ljudstvo od Beljaka doli do Medmurnja, kjer se začnejo Hrvti. Razen nekaj priseljencev in nekaj renegata ni ob vsem tem toku Nemcem nikjer tudi ne kompaktno naseljenih. Tako je Drava, razen malega gornjega dela, prvega povirja, vsa kompaktno slovenska in hrvaška reka.

F. N. ima torej prav. Zgodila se je krivica, da se ni vsa Drava prisodila oni državi, zlasti se, ko je ljudstvo neposredno ob njej tudi ob koroškem plebiscitu oddalo večino glasov za svoje enotno narodno prepričanje, in to kljub vsem pritiskom in sleparijam. Toda prisoditi bi se bila morala — Jugoslaviji! Ako boli G. F. N. F., da sečjejo Dravo državne meje, ker je enota in je tudi v preteklosti vedno bila enota, potem naj se je dalje zavzema za to — da se napaka in krivica popravi! Popravi pa naj se tako, da bo Drava pripadala v celoti tistemu narodu, ki ob njej prebiva že skoraj poldrugo tisočletje. Ta narod je pa samo naš, slovenski, slovenski po poreklu celo tam, kjer danes govori nemški, od izvira do Beljaka!

G. F. N. naj se zato le potolaži, razvojni dogodki dokazuje kljub temu, da trenotno na zunaj zaradi fašistične epizode drugače izgleda, da bo v bodoče pripadnost kake pokrajine h kakih državopolitičnih skupnosti še bolj merodajna narodna pripadnost, kakor je bila ob koncu svetovne vojske. Morda čas popolne zmage tega načela niti ni tako daleč

Notranjepolitična dogajanja

Reševanje hrvatskega vprašanja

Osrednji problem naše notranje politike se imenuje že nekaj časa hrvatsko vprašanje, dasi je mnogo širšega pomena in ne tiče samo Hrvatov, ampak v enaki meri tudi Slovence in Srbe. V bistvu je to vprašanje nove notranje ureditve kraljevine Jugoslavije, ki bi ustrezala težnjam vseh, ki državo tvorijo. Govoriti bi torej morali o srbsko-hrvatsko-slovenskem vprašanju, ker kakor hitro se resno lotimo urejevanja položaja Hrvatov v tej državi, moramo obenem nujno rešiti tudi vprašanje položaja Srbov in Slovencev. Zato se imenuje to vprašanje hrvatsko prav za prav samo radi tega, ker so bili Hrvti tisti, ki so ga prvi sprožili.

Hrvatsko vprašanje — dejansko torej slovensko-hrvatsko-srbsko vprašanje — obstaja že od vsega začetka Jugoslavije in je obstajalo deloma celo že pred njegovo nastankom, ko so se še vršila pogajanja med tedanjim Jugoslovanskim odborom in srbsko vlado na Krfu. Vendar v prvih letih skupnega življenja se ni bilo tako pereče, kakor je postalo pozneje in posebno v zadnjem času. Položaj je v tem oziru tak, da se pomen tega vprašanja večja čimdlje ostaja nerešeno. To vprašanje pa tudi ni vprašanje kakakega strankarskega sporazuma za skupno vladanje, kakor mnogi mislijo in kakor so ga pojmovali in ga deloma še vedno pojmujejo v Beogradu. Zadeva presega okvir političnih strank in tiče vse Hrvatve, Srbe in Slovence brez razlike. Hrvti sami to vprašanje tudi tako razumejo, vendar morejo svoja stremjenja zaenkrat identificirati s KDK pod vodstvom dr. M a č k a, ker je nakučuje naneslo, da je združila ta strankarska formacija za seboj skoraj vse Hrvatve brez izjeme, dočim ne more nasprotno trditi nobena srbska ali slovenska stranka, da je edina predstavnica Srbov ali Slovencev.

V tem je med Hrvti na eni in Srbi ter Slovenci na drugi strani velika razlika, ki ovira tudi pravilno pojmovanje hrvatskega vprašanja v Srbiji in Sloveniji. Posebno v Beogradu, se zdi, da so nekateri politiki še vedno prepričani, da je hrvatsko vprašanje nekaj podobnega kakor n. pr. vprašanje starorodkolov ali Davidovičevih demokratov. Treba jih je samo spraviti v vlado — pa bo rešeno. Kljub temu nazirajo pa postaja zlasti v zadnjem času menda tudi v Beogradu jasno, da se hrvatsko vprašanje z negiranjem ali z ignoriranjem ne da spraviti s sveta in je treba poseči po drugih sredstvih. Iz tega spoznanja so se rodile tri ločne akcije.

Prvo akcijo so pričeli v vrstah srbskih opozicijskih strank, a za njo je bil potreben prej sporazum med njimi glede skupnega nastopanja v javnosti in skupnega pogleda na hrvatsko vprašanje. Sporazumevanje za tesnejše sodelovanje je trajalo več let, sporazumevanje o stališču do hrvatskega vprašanja pa še vedno ni dokončno zaključeno. Srbska združena opozicija je sicer v načelu za čimprejšnjo rešitev hrvatskega vprašanja, toda pri tem se težko poslavlja od beograjskih centralističnih stremljenj, sporazum s Hrvti pa ji je važen pred vsem zato, da bi potem njega prišla do vlade. Kakšno je njeno minimalno in maksimalno stališče glede rešitve hrvatskega vprašanja in celotne nove notranje državne ureditve, srbska združena opozicija doslej javno še ni povedala. Objavila je le, da se je tudi v tem oziru že sporazumela. Vprašanje je sedaj, ali bodo Hrvti njeno stališče odobrili?

Drugo akcijo vodi vlada g. dr. Stojadinovića, ki je zlasti v zadnjih tednih ponovno izjavil, da priznava med vsemi opozicijskimi skupinami pomen samo hrvaški pod vodstvom dr. M a č k a. Pa tudi sicer je znano, da je JRZ že od vsega začetka stremela po pritegnitvi Hrvatov v svoj krog in v vlado. Kako pojmuje vprašanje rešitve hrvatskega vprašanja, katero sicer ves čas priznava, pa JRZ do danes tudi še ni javno povedala. Iz raznih izjav bi se dalo sklepati samo to, da vidi začetek poti reševanja tega problema v tem, da bi se Hrvti pridružili JRZ in vstopili v vlado. Hrvti pa stoji nasprotno na stališču, da se mora hrvatsko vprašanje najprej rešiti in šele potem bodo sodelovali v vladi. Dr. M a č k a e k oče ponoviti koraka pokojnega R a d i č a, ki je šel v vlado le na obljubo, da se bo hrvatsko vprašanje rešilo, a se potem ni v koliko so ta stremljenja napredovala, a da so neki stiki že doseženi, je gotovo, še ni znano v javnosti.

Tretja akcija se vodi z drugega mesta, izven političnih strank in skupin, ki pa ima vendarle vso možnost rešiti do konca hrvatsko vprašanje in vse, kar je z njim v zvezi. Nagibe za njo moramo iskati v prvi vrsti v svetovni politiki, ki se razvija tako, da se mora Jugoslavija nujno strniti v močnejšo enoto, ako hoče v celoti uveljaviti svojo mednarodnopolitično moč in pomen. Kajti nerešenost naših temeljnih notranjih

Misli mlade naše vasi k prvi številki „Neodvisnosti“

vprašani nam je povsod in stalno v veliko oviro. Pa tudi glede te tretje akcije javnosti ni znano, v kakšnem stadiju je, kakšni so njeni načrti in kdaj bi mogli pričakovati pozitivnih rezultatov.

Dasi se torej o hrvaških vprašanjih nepristajno govori in piše ter se z vseh strani zatrjuje, da se mora rešiti, se dejansko še vedno ni približalo končni rešitvi. Zdi se, da za resnično rešitev še ni pripravljeno in se zlasti med srbskimi politikami še vedno upa, da bo mogoče spraviti to vprašanje s sveta z raznimi zgolj strankarskimi kompromisi in kupčijami. Toda s tem se izgubila samo dragoceni čas in razvoj govori, da od zavlačevanja ne bo koristi. Razvoj javnega mišljenja gre na Hrvaškem namreč v vedno bolj radikalne smeri, in ni izključeno, da bo dr. M. a. e. k. v bodočnosti izgubil krmilo iz svojih rok. Sporazum z njegovimi nasledniki pa bo težji.

Hrvatsko vprašanje je državno vprašanje in tiče torej tudi nas Slovence, ki smo del države. Z njim bi se rešili tudi naši in srbski problemi, torej vsedržavni. Zato bi bilo tudi v našem interesu, da bi se ta zadeva več enkrat pričela reševati dejansko, in ne le s praznimi besedami, ki tisto, kar bi morali trdneje medsebojno povezati, le še bolj razdvajajo. Mi Slovenci, postavljeni na najbolj ekspanzivno točko Evrope, čutimo, da je zavlačevanje razčiščenja naših notranjih problemov tratenje dragocenega časa.

Rušenje Jugoslovanske nacionalne stranke

Razpadanje Jugoslovanske nacionalne stranke, ki je bila ustanovljena pred nekaj leti po naročilu tedanje vlade, se je pričelo že takoj z nastopom vlade gosp. Jevtiča. Tedanjih petomajskih volitev v narodno skupščino se niti ni več udeležila. Nekateri voditelji so jo lani in letos sicer skušali obnoviti in izvolili so ji tudi novega predsednika, upokojenega generala G. Živkovića, a razpadanja tudi ta akcija ni mogla preprečiti. Pri sedanjih občinskih volitvah je dosegla JNS izmed vseh strank najmanj glasov. Temu neuspehu so se pridružili še izstopi mnogih vodilnih oseb, kakor celo samega častnega predsednika g. Uzunovića.

Razpad je posegel v zadnjem času tudi v Slovenijo. Bivši članstvo se je po ogromni večini pridružilo drugim strankam, ali pa še čaka v ozadiju na novo orijentacijo. Med vidnejšimi osebami, ki so zapustile JNS, so tudi bivši ban in minister g. dr. M. a. r. u. š. i. č., bivši ban gosp. dr. P. u. c., senator g. H. r. i. b. a. r. in s. o. l. a. s. t. n. i. k. a. r. Pomemben je zlasti izstop g. Ribnikarja, ker bo imel za posledico, da bodo ostali pristajši JNS v »Jutrovem« koncernu v manjšini. Zato se napoveduje pri listih tega koncerna že po Novem letu velike osebnosti in idejne spremembe. Listi se bodo po zatrjevanju samega g. Ribnikarja sprva neutralizirali, nato pa usmerili v smislu načel združene izvenparlamentarne opozicije, kar pomeni odločno opustitev dosedanjih načel.

Cilj teh preorientacij je zbrati zopet v trdno skupnost napredna elementa na Slovenskem, toda na zdravem slovenskem programu, ne na starem, ki se je izkazal kot utopija, katero so odklonili po ogromni večini vsi Srbi, Hrvati in Slovenci. Začetek tega zbiranja se je pokazal že v Slovenski kmečko-delavski fronti, ki je dosegla tudi pri zadnjih občinskih volitvah znatne uspehe, dasi ni nastopila izrazito pod to firmo. Kakšen bo uspeh teh prizadevanj, bo seveda pokazala bodočnost.

Blagoslov revizionizma

V svojem nedavnem milanskem govoru, ko je ponudil roko Jugoslaviji, se je Mussolini poklonil tudi Madžarski in dejal, da v Podonavju ne bo prep. sporazuma, dokler ne bodo uresničene madžarske želje po spremembi mej Madžarske. In kar se s prvimi zgradili, je z drugim je tisti hip do temelja porušil, kajti med prijateljstvom s katerokoli državo male antante in med madžarskim revizionizmom ni nikoli mogoč noben kompromis. Toda Italija ni nudila roke samo nam, iztegovala jo je tudi proti Rumuniji, kjer je po Titulescovem odhodu z mesta zunanjega ministra nastala zelo ugodna psihološka atmosfera za prijateljstvo z Italijo in tudi z narodnosocialistično Nemčijo. Oglašali so se že glasovi, ki so svetovlavo Bukarešti vstop v nemško protiboljševiško fronto. Mussolinijev govor v Milanu je ta rumunska nagnjenja pomiril kakor slana mlado cvetje. Po vsej Rumuniji se je dvignil silen val odpora proti vsem tistim, ki zagovarjajo madžarski revizionizem. Sklicanih je bilo več sto protirevizionističnih zborovanj in sklenjeno, da je mesto Rumunije samo tam, kjer so proti revizionizmu. Ta val odpora se pa še ni polegel, ko je sledil že nov revizionistični korak Madžarske in Italije. Po obisku Mussolinijevoga zeta in italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana v Berlinu, na Dunaju in v Budimpešti, je odpotoval na obisk v Rim madžarski državni upravitelj, regent Horthy. Italijanski tisk ga je pozdravil z novo zatrditvijo, da je Italiji madžarski revizionizem prav tako svet, kakor da bi bil italijanska zadeva. Tako je revizionizem preprečil nevarno preorientacijo v Podonavju in se spremenil za nas vse v — blagoslov, ki je še bolj kakor kdaj prej strnil vse, ki so proti madžarskemu revizionizmu.

Ko smo slišali nove vesti o pripravah za ustanovitev nove mariborskega tehnika, smo se razveselili. Vsa naša mlajša generacija, da tako imenujemo generacijo od približno trideset do štiridesetletnikov, ni imela nikdar prilike povedati svoje besede. Listi in časopisi, v kolikor niso bili katoliški ali socialistični, so bili skoraj izključno v rokah faktorjev, ki — pa bodisi hoteli ali nehoti — niso dali napredni mladini do besede in njenim težnjam v slovenskem javnem življenju do izraza.

Tudi slovenska mlajša napredna inteligencija, ki se bo tudi nanjo po naših mislih novi tednik moral obračati in iskati njenih simpatij, se je naveličala biti le glasovalni stroj in propagandni aparat za druge.

Z agrarnim pokretom, z novimi doktrinami v svetu, z novo konstelacijo sil je dobil mladi napredni živelj — da vse te mlade ljudi z eno besedo imenujem — tako v mestih, kakor zlasti na našem podeželju toliko razmaha, da se ne da in ne pusti več brzdati z nekaj »ožjimi prijatelji« po mestih in v večjih trgih.

Staroliberalna politika »posebne sobe« na našem podeželju, v mestih pa politika po enega najrajši slednjega odvetnika »z nekaj po možnosti čim starejših »starih borcev«, se ne da danes več voditi, razen na škodo slovenske napredne stvari.

Naša mlajša generacija je stala doslej neaktivno ob strani.

Toda čim ji je bila dana prva prilika, je pokazala, kaj misli. Kakor je bilo njeno resnično razpoloženje, se je pokazalo v onem poznanem bojevniškem pokretu. To je bila neoficijalna kritika v večini naš najboljše napredne slovenske inteligence, obrtništvu in trgovstvu, najna reakcija slovenskemu vodstvu tedaj vladajoče stranke, ki ni znalo ali ni hotelo ob oni združji uri izvesti reorganizacije in prevzeti širšo socialnejšo bazo, ki jo je mladina, in ki jo je častno zahteval. Morda bi bilo treba oparirati; morda bi bilo treba druge garniture.

Toda namesto da bi se to zgodilo, je naša mlada doba na gluha ušesa. S to veliko pogrešno in z nujno sledočim bojem v naprednih vrstah, ki je bil v stvari boj mladih proti starim, so si odbili naši stari in polstari mlajšo inteligenco in napredno mlado podeželje, ki se je začelo prebujati z širokim razmahom. Enkrat tako temeljito zaigrao zapužanje se ne da več pridobiti. Takrat je bila dana možnost danes toliko zaželjene pomladitve; toda ne samo pomladitve po oseh pomladitve, tudi po duhu in smernicah dela.

Pokazalo se je, da se novo vino v stare mehanke ne da polniti. Mnogo je k temu pripomogla skoncencija tako rekoč vsega slovenskega tiska v rokah

maloštevnih posameznikov. Slovenska mlajša generacija od tedaj dalje išče samostojno svojo pot, vedo, da bi ostajanje v starih formah bilo slovenski napredni stvari, ki naj ne bo in ne sme biti napredna samo po svojem svobodnem miselstvu, ampak resnično napredna predvsem v svojih pogledih na socialni problem sedanjosti in na naš državno-pravni problem notranje preustrojitve, samo v škodo.

Novi mariborski tednik bi naj dal po naših mislih tej mlajši generaciji možnost, neodvisno in svobodno izpovedati svoje poglede in misli na vsa naša javna vprašanja. Ako ji bo to možnost dala, ga bo ona podpirala nesebično in požrtvovalno.

Baš v tej zvezi pa bi hoteli opozoriti še na en problem, ki ga naj nov ustanovljena »Neodvisnost« imela vedno pred očmi:

Naša vas, ki je v moralnem, fiziološkem in gospodarskem oziru hrbenica našega naroda, je neposredno pred veliko duhovno preorientacijo. Pokazalo se je in baš zadnji dogodki to pričajo, da je Primož Trubar vnesel v slovenskega človeka in njegovo mišljenje svobodno gledanje in mišljenje, ki ju vsa kasnejša stoletja niso mogla več izbrisati.

Naša vas čuti danes zavedno ali nezavedno, da je njena najbitnejša naloga, njen najkardinalnejši problem, da se organizira kot enotna politična in gospodarska edinica, ako še hoče mero-dajno vplivati na bodoči politično-gospodarski in kulturni razvoj svojega naroda. Prav nesluhno močni razmah kmetikomladinskih prosvetnih organizacij v naših vaseh nam daje to predvideti.

Nikdo izmed nas, in tudi novostanovljeni tednik, naj ne hodi z zaprtimi očmi mimo tega. Senci Stjepana Radića in Aleksandra Stambolijskega segata do naših slovenskih vasi in dajeta mladi generaciji slovenskega kmetstva podobno in voljo za prostovoljno žrtve.

Ali naj vse izvršeno delo, ali naj vse izvršene napore in uspehe, ali naj vse najčistejši polet zadušimo? Ali naj vse to upregamo v svojo reakcijo?

Vsaka napredna politika slovenske inteligence in njegovega meščanstva sploh, bo zamogla dosegati uspehe samo, ako bo interes podeželja ali jasnejše, če bo interes jugoslovanskega agrarizma jemala ne samo od časa do časa kot nadležnega zavetnika, ampak kot osnovni motiv. Samo potem je možna — ne politika treh, štirih naprednih mandatov — marveč politika slovenske napredne vešine.

Prepričani smo, da ima slovenska mlajša napredna generacija, ki je ta naš tednik poklicala v življenje, na naše podeželje druge poglede tudi v tem, kot so bili oni do danes oficijozni in edino-

probirani. Ta tednik bi naj služil po naših mislih obema kot posredovalec in izmenjalec misli.

Naša mlada, tudi kmetstva generacija je nacionalna.

Mi vsi vemo, da je slovenski narod življenjsko interesiran na urejeni, močni in osigurani jugoslovanski državi. Morda celo bolj kot hrvaški ali srbski narod. Urinjen v obliki trikota med dva nacionalna ofenzivna tujezdna kolosa, mora trepetati vedno znova za svojo narodno svobodo, ki jo vidi zagotovljeno samo v tej državni formaciji. To ve in čuti danes že vsak kmetijski fant in to bi naj bila novemu listu osnovna misel vsakega pogleda na naše notranjepolitične probleme.

Mi pa vemo tudi, da nas ne veže samo misel oportunitete na to državo in na našo jugoslovansko skupnost. Vsi vemo, da smo eno rase in ene krvi. Baš Slovenci skozi toliko stoletij učeni brez-pogojno sprejemati tuje poglede na svet brez kritike kot svoje, bomo in hočemo od mnogo svobodnejših in svobodni-selnjskih naših sosedov pridobivati in pridobiti novo mladost in novo svobodno življenje.

Mi vemo, da hrvaško vprašanje postoji. Ako ves narod na tako eklatanten način manifestira svojo voljo, da se ga upošteva kot celoto, kot historično-individualnost z izgrajeno lastno nacionalno ideologijo in z lastnim kulturnim obelježjem, se ne more iskati rešitve v trenutnem nadmudranju niti s poskusom cepitve njegovih vrst. Vse to smo že doživeli in rezultati so bili vedno žalostnejši. Zavedajmo se, da bi neka trdovratnost na eni ali drugi strani mogla vesti v katastrofo. Stvari so dozorele tako daleč, da bi vsaka politika lahkomišelnosti bila zločina. Z lojalnostjo hočemo priznati, da je vladajoči režim privedel naš v tem vprašanju do znatnega pomirjenja.

Vsa slovenska mlada generacija, pa bodisi v mestu ali na podeželju, čuti, da obstojajo gospodarski in kulturni problemi tako pri nas, kot na našem jugu, ki se zamorejo v korist celote rešiti le, ako se rešijo na osnovi vsakega posameznega iz stoletij prenesenega kulturnega obelježja in posebne gospodarske strukture pedinih historičnih območij. Mi vsi želimo, da oni, ki nosijo težko odgovornost sedanjosti, iščejo in najdejo rešitev, ki nas bo zadovoljila vse in ki bo trdna osnova naše bodoče moči in nacionalne nezlomljivosti.

Potem se bo nedvomno tudi naša mlajša napredna generacija, ki je tako dolgo molčala, z vso energijo in novo požrtvovalnostjo posvetila organiziranju vseh onih osredotočenih, centripetalnih sil, ki naj kmalu privedejo iz sedanjega razbitosti k poenotenju in s tem doslej nevidnemu ojačanju vsega jugoslovanskega javnega življenja. — A.

Državljanska vojska v Španiji

Slovenci, Jugoslavija in španski dogodki

Državljanska vojska v Španiji, ki divja že več mesecev z vso silovitostjo, je najvažnejši med vsemi sedanjimi svetovnopoličnimi dogodki. O njej poročajo naši dnevniki dan za dnem, a njihova poročila so zelo različnega značaja. Kakor se pri nas na Slovenskem, zlasti zadnje mesece, presoja vse le s strankarskih in svetovnonazorskih stališč, tako se prikrajajo po teh načelih tudi poročila o španski državljanski vojski. Tisti, ki se ogrevajo za fašiste, so v svojih glasilih polni njihove hvale in ne skrivajo prav nič gorečih želj, da bi zmaga čete generala Franca, tisti, ki so jim po svetovnonazorski plati bližji levičarji, se pa ogrevajo za vlado Larga Caballera.

»Neodvisnost« ni v službi nobene naše stranke in svetovnonazorske skupine. Našem listu sta vodila samo interes našega naroda in interes Jugoslavije. Samo s tega stališča bomo presojali tudi svetovnopolične in španske dogodke. Za nas torej ni važno, kakšne svetovne nazore ima general Franco ali Largo Caballero, važno je, kakšno korist ali škodo moremo imeti od španske državljanske vojske mi Slovenci in sploh Jugoslovanci! Kajti danes bi moral pri nas vedeti že vsakdo, da ta zadeva tiče tudi nas, in to prav zelo in usodno. Od izida španskih bojev je namreč zelo odvisno, ali se bodo okrepili tisti, ki strežejo Slovence in Jugoslovane po življenju, ali pa tisti, ki so naši prijatelji in od katerih edinih lahko pričakujemo v primeru nevarnosti pomoči.

Slovenec smo po svoji zemljepisni legi postavljeni med Nemce in Italijane, in kakor v vsej preteklosti, nam tudi sedaj preti nevarnost samo s teh dveh strani. Danes, ko vodi tako Nemce kot Italijane pri vsem le brutalni, brezobzirni, imperialistični nacionalnem fašističnega kova, je ta nemška in italijanska nevarnost še neprimerno večja, kakor je bila kdajkoli v preteklosti. Kdor pazno zasleduje dogodke in jih pravilno presoja, si je že davno na jasnem, da čaka tako Slovence kot našo državo Jugoslavijo temna bodočnost, ako se italijansko-nemški fašizem mednarodno tako okrepi, da bo absoluten gospodar v Evropi in bo lahko nemoteno uresničil svoje imperialistične zunanepolitične cilje. Na drugi strani pa vemo zopet, da moremo proti italijanski in nemški imperialistični agresivnosti pričakovati pomoči samo od tistih držav, ki država fašizem v šahu, da ne zdivja preko svojih mej. Te države so v prvi

vrsti vse demokratične države, zlasti Francija in Anglija. Mesto našega naroda in naše države je zato samo na strani, ki drži fašizem v šahu! To politiko nam narekuje že skrb za svoj goli obstanek!

Zato se ne smemo vprašati, za kakšna ideološka načela se bje španska državljanska vojska, vprašati se moramo, kakšne bodo ali bi utegnile biti posledice njenega izida. Kdo je vojsko začel? So pri nas listi, ki pišejo tako, kakor da je bila madriška levičarska vlada tista, ki je boj pričela in zatrjuje, da je španska državljanska vojska delo Moskve. Fakt, ki ga nihče ne more izpodbiti, pa je, da vojsko začel nacionalni general Franco, in sicer s skrbo pripravljeno vojsko vstaja proti legalni, na podlagi svobodnih volitev sestavljeni madriški vladi, Madriška vlada se torej samo brani! Ona vojske ni začela. Čemu bi jo tudi, saj je bila ona edina oblast v Španiji, v kateri je vladala popolna demokracija s tajnimi in enakimi volitvami.

Vojsko so začeli nacionalisti, a za temi menda vendarle ni stala — Moskva? Moskva ne, pač pa je stal za njo od prvega dne dalje evropski fašizem, na čelu z Italijo in Nemčijo! General Franco vstaje nikoli ne bi bil začel, če ne bi imel za seboj te opore, in če bi jo bil začel, bi bilo najpozneje v enem mesecu konec vse njegove slave. Zato general Franco ni v službi večine španskega naroda, kajti ta se je pri svobodnih volitvah izrekel proti njegovi politični smeri, ampak v službi španskega fašizma, ki je v zdajnjem bistvu samo instrument italijanskega in nemškega fašizma. Rim in Berlin dajeta Francu tudi denar, živila, letala, tanke, topove, strojnice in ves ostali bojni material.

Iz ljubezni do španskega naroda? Iz ideoloških, svetovnonazorskih nagibov? Kdor to veruje, je navnež. Rim in Berlin zasledujeta pri delu za pofašistenje Španije samo italijanske in nemške imperialistične cilje. Ti cilji so oslabitev velikih zahodnih demokracij na čelu s Francijo in Anglijo, ki sta glavni oviri, da italijanski in nemški fašizem ne moreta zavladati v Evropi po mili volji. Ti cilji so okrepitev fašističnega bloka v Evropi, ki naj kakor obroč stisne in zadušijo vse nefašistične države, katero si bo fašizem potem lahko razdelil po »Lebensraum« za svojo nacionalno ekspanzijo. Razkosati Rusijo, združiti države Male antante, zrušiti in

vejo, zato njenega dela ne ovirajo, ampak ga na skrivaj podpirajo. To lahko opazi vsak, kdor ni zaslepljen po navdušenju za fašizem. Nikoli si Rusija, Francija in Anglija po svetovni vojski niso bile bližje, kakor so si sedaj.

In mi Slovenci, mi Jugoslovanci? Kaj nam si želimo, zmago Burgosa ali Valencije? Nas prav nič ne briga, kakšnega svetovnega nazora bo vlada, ki bo vodila bodoco Španijo. Mi v naši državi si bomo že sami urejali svoje življenje tako, kakor ustreza naši narodni bitnosti, pa če je ves svet okoli nas satiscusen, komunistčen ali demokratčen, ako si svojo svobodo in neodvisnost ohranimo. Stati pa moramo na strani tistega, ki nam to svobodo in neodvisnost zagotavlja, fašizem nam je ne, ta jo ograza, zato si zmage fašizma ne moremo zeti. Z njo bi se le še bolj okrepili naši sovražniki. Kdor se torej navdušuje za spanski fašizem, tega ne vodijo interesi našega naroda in naše države, temu nista ta dva glavna, ampak mu je več od naroda in države njegov svetovni nazor!

Razvoj dogodkov v Španiji

V španski državljanski vojski se vedno ni odločitev, dasi je bil ves mesec november zelo buren. Nacionalističnim četam se je v začetku sicer posrečilo napredovati v srednji fronte do bližine Madrida, a mesta samega še vedno niso zavzele. Ko je bil že ves svet prepričan, da bo glavno mesto padlo in so Francove čete že vdrle v zahodna predmestja, so se čete madridske vlade znatno okrepile in sovražnika zadržale. Zadnjih 14 dni se bjejo vsi silovitji boji skoraj na enem in istem mestu. Na ostalih odsekih fronte, ki seče vso državo na dve polovici, ni bilo večjih bojev. Severnozahodno od Madrida so nacionalisti nekoliko napredovale, na severovzhodu so pa napredovale nasprotno vladne čete. Na severni fronti, na kateri stoji fašistom nasproti Baski, je položaj ves čas nespremenjen.

Da nacionalisti niso zasedli Madrida, se morajo republikanci zahvaliti Rusom in Kataloncem. Prvi so jim poslali letala, tanke, topove in ostali bojni material, kakor tudi nekaj častnikov, drugi pa nove čete. Zlasti se čuti že dobra dva tedna zelo močno rusko pomoč, posebno glede letalstva. Razni znaki kažejo, da so ruska letala, ki so bila poslana rdečim, boljše kakor italijanska in nemška, dana na razpolago fašistom. Tudi ruski častniki so se odlično izkazali. Vprašanje zmage ali poraza je odvisno sedaj samo od tega, kdo bo svojo stranko bolje podpiral, ali Rusi rdeči ali Italijani in Nemci bele?

Ruska pomoč rdečim, katero fašisti močno čutijo, je generalu Francu zelo neprijetna, a prav tako Italijanom in Nemcem. Zato poizkušajo vse, da bi nadaljnjo rusko pomoč rdečim onemogočili. General Franco, vrhovni poveljnik vstaje, je zato napovedal blokado Barcelone in vseh ostalih pristanišč rdečih. To pomeni, da hoče onemogočiti ruskim in drugim ladjam, da bi dovažale rdečim orožje in municijo. Te ladje bi se zadržale, ako bi se upirale, pa napade. Vendar fašisti po splošni sodbi nimajo na razpolago toliko bojnih ladij, da bi svojo napoved lahko izvršili. Zato je gotovo, da bodo dale Francu potrebne bojne ladje na razpolago Italija, Nemčija in Portu-

galska, ako se bo blokada res pričela.

S tem je po približamo nainevarnejšemu položaju španskih dogodkov, ki lahko izzove v Evropi novo krvavo bojno vihro. Na Francovo grožnjo z blokado je namreč odposlala Rusija proti Barceloni veliko bojno brodoge, ki naj prepreči blokado, a tudi Italija in Nemčija, ki sta med tem Francovo vlado priznali kot legalno špansko vlado, ne mirujeta. Proti blokadi sta se uprli tudi Francija in Anglija in izjavili, da se bodo francoske in angleške ladje poslužile orožja, ako bi jih kdo skušal ovirati na njihovih poteh.

Položaj je sedaj tak, da se lahko vsak trenotek razvije krvav spopad med ruskimi, angleškimi in francoskimi ladjami na eni ter Francovimi, italijanskimi, nemškimi in portugalskimi na drugi strani. Zlasti Rusija se mirno ne bo vdala, in ako bi Francovo brodoge napadla njene trgovske ladje, bodo ruske bojne ladje napadle Francove; v tem primeru dejanska italijanske, nemške in portugalske. Kaj vse bi se iz tega moglo razviti, ni mogoče prerokovati. Mogoče je vse, tudi najhujše: nova svetovna vojna.

Španska državljanska vojska je spravila mir Evrope in vsega sveta na ostrino noža, in posledice bodo velike in usodne tudi ako se mir zaenkrat še ohrani. Ako zmagoje v Španiji fašisti, bodo zavladali nad razvalinami in tako obubožanim ljudstvom, da jim vsa pomoč Italije in Nemčije, ki sta srami v največjih materialnih škripah, ne bo veliko pomagala. Razen tega je proti njim večina španskega ljudstva. Še bolj pa so jim sovražni vsi Katalonci in Baski, ki vidijo izpolnitev svojih federalističnih sanj samo v demokraciji, dočim jih centralistični fašizem zatiraj prav tako, kakor kakor zatira drugod svoje narodne manjšine. Ker fašisti ne bi izvedli agrarne reforme in ne bi zboljšali položaja delavstva, bi se ohranili samo tako dolgo, dokler bi mogli držati svojo oblast izključno na bajonetih. Zmaga fašizma bi torej pomenila že od vsega začetka pripravljeno novega bodočega klanja.

Resnica

o španskih grozodejstvih

V slovenskih listih, ki poročajo o španskih dogodkih po svojih svetovnonazorskih simpatijah, beremo na eni strani strašna poročila o grozodejstvih rdečih, na drugi strani pa o enakih grozodejstvih belih. V enem delu našega tiska so torej eni krvočolci, drugi angeli. Resnica je drugačnja: grozodejstva so skoraj enaka na obeh straneh. Fašisti v tem oziru ne zaostajajo prav nič za komunisti, deloma jih pa celo presegaajo. Na obeh straneh pobijejo večino ujetnikov in na obeh straneh pobijajo brezobzirno tudi civilno prebivalstvo ter rušijo vse stavbe brez izbire. Prav toliko cerkv, kolikor so jih porušili topovi rdečih, so jih porušili tudi topovi belih, in sicer vsi porušili tudi topovi fašistov. Fašisti pa so zaradi svojih uspehov pri pridiranju in vseh več prilike za grozodejstva kakor rdeči. V krajih, ki so jih po bojih zavzeli, so pobili večino vseh ujetnike, tudi tiste, ki so se sami vdali. Prizanegli tudi niso ženskam in otrokom.

»Jezik, ki je ves živ tujk, ni naš jezik, ni zrcalo naših misli, predstav, dojmov, naše izobrazbe, ampak glavna tujeja duševnega blaga.« Prof. dr. A. Breznik.

Kdo je Aleksander Stambolijski?

Aleksander Stambolijski je bil vodja bolgarskih kmetov, ki je pri volitvah v Narodno sobranje, bolgarski parlament, leta 1920. dobil več glasov, kot vse ostale stranke skupaj. Nasprotniki so ga rade njegove izredne energije, s katero je pričel uvajati red v neurejene bolgarske razmere, začeli smrdno sovražiti in macedonska revolucionarna organizacija VMRO ga je obsodila na smrt, kar mu je tudi pisмено sporočila. Dne 9. junija 1923 so združeni nasprotniki vseh političnih strank, podprti od macedonske revolucionarne organizacije in mjeja kapitala, vzpirlili krvav prevrat, v katerem je bil Stambolijski ubit in z njim vred preko 30.000 njegovih pristašev...

Stambolijski je bil tipičen sin bolgarske vasi. Hraber do trglovlavosti, navdušen idealist in mistični delavec za dobiti širokih narodnih mas. Vodil je Bolgarije v borbo proti starim idejam in stari polit. orientaciji. Veroval je, da se lahko povrne bolgarskemu narodu moralni kapital samo potem Jugoslovenstva in potem najtesnejšega sodelovanja Bolgarije z Jugoslovijo. Materialni kapital pa je hotel Stambolijski vrniti Bolgariji z vstvarjajočim delom za bolgarsko vas in bolgarskega kmeta.

Pred njegovim prihodom na vlado, so se v Bolgariji malo brigali za splošne narodove potrebe. Stambolijskega vlada pa je začela graditi spomenike miru in dela. V pol tretjem letu njegove vlade je bilo zgrajenih preko 250 šol, gradilji so mostove, ceste, železnice, izsuševali močvirja itd. Zgrajenega in napravljene-ga je bilo toliko tega kot ni bilo poprej niti v 25 letih. Nižjemu uradništvu je Stambolijski zvišal plače, višjemu pa znižal ter določil maksimum mesečnega dohodka višjih državnih funkcionarjev. Dal je preiskati izvor bogastva raznih bogatašev in če se je izkazalo, da je bilo pridobljeno na nepošten način v škodo države, ga je zaplenil v korist državne blagajne. Stambolijski je tudi otvoril nad 300 pošto-telegrafskih postaj, nešteto čitalnic itd. Prvi v Evropi je Stambolijski uvedel obvezno delo in samo potom te obveznosti je bilo mogoče v tako kratkem času dvigniti in preobraziti Bolgarijo in bolgarski narod. Načelo dela je proglasil Stambolijski za svetinjo s svojim zakonom o obveznem delu.

S svojimi sistematičnimi gospodarski-

mi reformami si je Stambolijski nakopal mržnjo mnogih, ki jim to ni bilo izključno v njihovo osebo korist. Propagal je združništvo in pomagal kmetovalcem pri ustanavljanju zdruag. S tem je uniceval posrednike. Brez nasilstva, samo z združništvo je razbil vse karteje: tobačnega žitnega svilarkega in druge. Gozdove je izročil državi, samourpravim in zdruagim. S tem si je nakopal mržnjo lesnih trgovcev. Privatnikom je odvzel vse koncesije za vodne sile; nakopal si je mržnjo koncesionarjev. Izvajal je tudi agrarno reformo; zato mržnja in srd veleposetnikov in bogatašev proti njemu. Organiziral je kmetijski kredit in kmetjske zdruage. Zato si je nakopal sovraštvo bankirjev in zenašev, odurov in vaških kapitalistov, ki niso mogli več izzemati bolgarskega kmeia. Z zakonom o obveznem delu pa si je Stambolijski nakopal nepremostljivo mržnjo podjetnikov in kapitalistov, ki niso mogli več na račun državnih javnih del služiti milijonov. Kakor Radić, je bil tudi Stambolijski navdušen propovednik miru, radi česa so oba mržnili vojni dobavitelji.

Stambolijski je organiziral kmetjske mase in jih otegnil vplivu buržoazije in komunistične propagande. Zato so ga sovražili eni in drugi. Stremel je za združenjem z Jugoslovijo, kajti bil je prepričan Jugosloven. Ko so mu nekoč očitali srboljstvo, je odgovoril: »Jaz nisem Srb, jaz nisem Bolgar, jaz sem Jugosloven!« Zato neizprosna mržnja makedonskivjuših! Stambolijski ni dovoljeval koncesij in zaposlitve tujcem. Zato so ga mrzile prizadebe države, ki so bile zainteresirane na bolgarskem prirodnem bogastvu. Vse to je dalo dovoli vzroka, da je Stambolijskega črtilo vse, kar je hotelo živeti na račun bolgarskega naroda. Treba je bilo Stambolijskega za vsako ceno odstraniti in odstranili so ga.

Stambolijski je nam vsem živil klic, da je naša rešitev, naša bodočnost in boljša doba v skupnosti, harmoniji in edinstvu vseh Jugoslovenov: Srbov, Hrvatov, Slovencev in Bolgarov. Iz njegove krvi in krvi njegovih 30.000 tovarišev pa je vzklilo seme in že prve klce so tako močne, da jih nobena slana političnih slučajnosti več ne zamori. Počasi, zato pa tem zanesljivejše rase iz njih bodoča stavba, demokratično mogočne Velike Jugoslavije!

milijonov dinarjev hran, vlog, kar po- menja, da je v zadnjih 2 tretjini vseh prihrankov Slovencev. Nabavljalnih in prodajalnih zadrug imamo 125 z okroglo 50.000 člani in z 800 milijoni dinarjev letnega prometa. Mlekarskih zadrug imamo 66. Letno predelajo 7 milijonov li- trov mleka v sir in maslo. Živilnoindustrijski in pašniški zadrugi imamo 86. Elektri- rniški zadrugi imamo 45. Potom teh za- drug je elektrificiranih že mnogo okra- jez, zlasti manjših, ki bi sicer še deset- letja čakali na elektrifikacijo.

Stavbnih zadrug imamo 60, obrtniških 58, kmetijsko-strojnih 57, vinarških in sadjarskih 14, vodovodnih 27, tiskovnih in založniških 12, zavarovalnih 8 in še

55 zadrug, ki se bavijo z najrazličnej- šimi posli in jih ni mogoče uvrstiti v kakšno večjo skupino. Med temi so n. pr. Ljubljanski vselejem, Mariborski teden itd. Poleg tega imamo še 360 zadrug, ki so bile deloma organizirane pri dru- gih zvezah izven Slovenije.

Skupaj imamo Slovenci v državi okrog 1440 zadrug z 280.000 zadrugarji in 9500 milijoni dinarjev letnega prometa. Slo- venci v Avstriji in Italiji so imeli do nedavnega preko 300 zadrug. Slovenci imajo torej registriranih okroglo 1700 zadrug, kar pomeni, da smo z ozirom na število, med zadrugno najbolj orga- niziranimi deželami na svetu.

konferenca železniških delavcev, ki jih je včlanjenih v Udrugižno jugoslovenskih nacionalnih železničarjev in brodarjev okrog 20.000. Na konferenci so razprav- ljali o zboljšanju gmočnih razmer in o de- lovalnih pogojih železniških delavcev. Kot poročajo iz Beograda, je v zvezi s to konferenco obiskala posebna deputacija pomočnika železniškega ministra g. Pe- tra Senjanovića in generalnega ravnatel- ja državnih železnic g. Naumovića. De- legacija je obema obrazložila potrebe in želje železniškega delavstva ter poudar- jala, da je delavski stan v dobi krize, ki so jo naše železnice že prestale, utrpel največje gnotne žrtve. G. Senjanović in Naumović sta obljubila, da bo delav- cem v kratkem ustreženo, čim bo rešeno vprašanje finančne možnosti in spre- membe ustrežajočih zakonskih določb.

Ustavljen list. Notranji minister je s posebnim odlokom ustavil nadaljnje iz- hajanje zagrebškega socialističnega de- lavskega lista »Radničke novine«. Ustav- ljeno so bile na osnovi tiskovnega zaka- na, ker so bile v zadnjem mesecu trikrat zaplenjene.

40-urni delovni teden nameravajo po- izjaviti francoskega ministra za delo Le- baska uvesti v Franciji za gradbeni in tekstilni podjetja. S tem bo Francija, ki je socialno-politično do Blumovega pri- hoda na vlado v marsičem zaostajala za mnogimi evropskimi državami, zopet mnogo doprinesla k zapletenemu delav- skemu vprašanju.

Delavska zbornica v Skopju je bila ustanovljena pred tremi meseci s pose- bnim uredbom ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Njeno območje obsega vso Vardarsko banovino ter velik del Moravske in Zetske, kar je preje spadalo v območje beograjske delavske zbornice. Včasno skupščino je ministarstvo imeno- valo 40 delavskih in nameštenskih za- stopnikov. Ti so sredi preteklega meseca iz svoje srede izvoliličasne zbornične funkcionarje, ki bodo vodili posle do raz- pisa splošnih volitev v delavske zbornice v vsej državi. Za predsednika je bil iz- voljen čevljarški pomočnik Aleksa Pan- tić, za podpredsednika pa privatni name- štencec Dragomir Šević.

Ustavljen list. Notranji minister je s posebnim odlokom ustavil nadaljnje iz- hajanje zagrebškega socialističnega de- lavskega lista »Radničke novine«. Ustav- ljeno so bile na osnovi tiskovnega zaka- na, ker so bile v zadnjem mesecu trikrat zaplenjene.

40-urni delovni teden nameravajo po- izjaviti francoskega ministra za delo Le- baska uvesti v Franciji za gradbeni in tekstilni podjetja. S tem bo Francija, ki je socialno-politično do Blumovega pri- hoda na vlado v marsičem zaostajala za mnogimi evropskimi državami, zopet mnogo doprinesla k zapletenemu delav- skemu vprašanju.

Delavska zbornica v Skopju je bila ustanovljena pred tremi meseci s pose- bnim uredbom ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Njeno območje obsega vso Vardarsko banovino ter velik del Moravske in Zetske, kar je preje spadalo v območje beograjske delavske zbornice. Včasno skupščino je ministarstvo imeno- valo 40 delavskih in nameštenskih za- stopnikov. Ti so sredi preteklega meseca iz svoje srede izvoliličasne zbornične funkcionarje, ki bodo vodili posle do raz- pisa splošnih volitev v delavske zbornice v vsej državi. Za predsednika je bil iz- voljen čevljarški pomočnik Aleksa Pan- tić, za podpredsednika pa privatni name- štencec Dragomir Šević.

Ustavljen list. Notranji minister je s posebnim odlokom ustavil nadaljnje iz- hajanje zagrebškega socialističnega de- lavskega lista »Radničke novine«. Ustav- ljeno so bile na osnovi tiskovnega zaka- na, ker so bile v zadnjem mesecu trikrat zaplenjene.

40-urni delovni teden nameravajo po- izjaviti francoskega ministra za delo Le- baska uvesti v Franciji za gradbeni in tekstilni podjetja. S tem bo Francija, ki je socialno-politično do Blumovega pri- hoda na vlado v marsičem zaostajala za mnogimi evropskimi državami, zopet mnogo doprinesla k zapletenemu delav- skemu vprašanju.

Delavska zbornica v Skopju je bila ustanovljena pred tremi meseci s pose- bnim uredbom ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Njeno območje obsega vso Vardarsko banovino ter velik del Moravske in Zetske, kar je preje spadalo v območje beograjske delavske zbornice. Včasno skupščino je ministarstvo imeno- valo 40 delavskih in nameštenskih za- stopnikov. Ti so sredi preteklega meseca iz svoje srede izvoliličasne zbornične funkcionarje, ki bodo vodili posle do raz- pisa splošnih volitev v delavske zbornice v vsej državi. Za predsednika je bil iz- voljen čevljarški pomočnik Aleksa Pan- tić, za podpredsednika pa privatni name- štencec Dragomir Šević.

Domači in tuji trgi

Mariborski sejem za živino 24. novem- bra. Prignali so 738 glav, in sicer 514 krav, 152 volov, 19 bikov, 17 telic in 9 ko- njev. Povprečne cene za kg žive teže so bile: debele voli I. vrste 4—4,50 din, poldebeli 3,50—3,80 din, voli za rejo 3,60—4 din, bikji za klanje 3,80—3,75 din, glavne krave debele 3—3,10 din, plemen- ske 3—3,50 din, krave za klobasjarje 1,80—2 din, molznice 2,15—2,75 din, breje krave 2,75—3,65, mlada živina 3—4 din, teleta 4,50—5,50 din. Prodanih je bilo 299 glav, od teh 14 za izvoz v Italijo. Pri- hodnji sejem za živino bo 7. decembra.

Dunajski sejem za prašiče 24. novem- bra. Pripeljali so 10.601 prašičev, in sicer 5.285 pršutarjev in 5.406 slaninarjev, od- iz tujine 8.359, iz Avstrije pa 2.332. Cene: slaninarji 1,58—1,62, srednježički 1,52—1,56, stari 1,35—1,46, kmetški 1,48—1,63, pršutarji 1,36—1,62 šilingov za kg žive teže. Madijski, poljski in kmetški domači prašiči so se pocenili, dočim so banaški obržali cene preteklega tedna.

Cene mesa v Mariboru. Volovsko me- so I vrste 10—12 din, II vrste 8—10 din, meso bikov, krav in telic 5—8 din, tele- tina I vrste 12—14 din, II vrste 10—12 din, svinjina 8—10—14 din za kg.

Cene na mariborskem trgu. Sočivje in zelena jaja: krompir 0,75—1,50 Din, kg, merica (7 kg) 5,50—6 Din, čebula 1,50—2 Din, kg, česen 3—8 Din, kislo zelje 3 Din, kg, zelina glava 0,50—0,75 Din, cve- tača 1—8 Din cvet, ohrovt 0,50—2 Din glavna, hren 7—8 Din, kisla repa 2 Din, glavna salata 0,50—1,50 Din, endi- vija 0,50—1,75 Din, motovilec, radič in

špinača kupček po 1 Din. Sa d je: jabol- ka 3—6 Din, kg, hruške 4—6 Din, suhe slive 6—10 Din, orehi celi 6—8 Din, ore- hi izluščeni 20—24 Din, kostanj 3 Din, kostanj pečen 4—6 Din liter. Žito: pše- nica 1,50 Din liter, rž 1,50 Din, ječmen 1,25 Din, koruza 1,25 Din, oves 1 Din, proso 1,25—1,50 Din, ajda 1 Din, proseno pšeno 3,50—4 Din, ajdovo pšeno 3,50—4 Din, fižol 1,50—3 Din liter. Mlečni iz- delki: smetana liter 8—10 Din, moko 1,50—2 Din, sirovo maslo kg 22—24 Din, čajno maslo 28—30 Din, domači sir kg 6—8 Din, Jajca: sveža 1—1,25 Din, konservirana 0,90—1,15 Din. Perutni- na: kokoši 18—25 Din, piščanci par 20—50 Din, gosji 30—45 Din, purani 20—55 Din, race 14—18 Din. Divjačina: fa- zani 11—20 Din, jerebice 4—11 Din, klu- nači 12—15 Din, prepelice 6 Din, zajci divji 17—22 Din, zajci domači 5—20 Din, srnjaki kg 9 Din. Vina: vino belo novo liter 8—10 Din, vino belo staro 10—16 Din, vino črno novo 8—10 Din, vino čr- no staro 8—12 Din, sadjevec 3—4 Din. Krui: heli 90 dkg 4 Din, črni 116 dkg 4 Din, koruzni kg 3,50 Din, mlečni 6—10 Din, polbeli 4 Din, rženi 116 dkg 4 Din, želmje 50 par. Krma: seno sladko stot 40—45 Din, seno kislo 38—40 Din, otava 38—42 Din, slama pšenična stot 35 Din. Kurivo: drva mehka m³ 60—80 Din, drva mehka kolobar 5 Din, drva trda m³ 90—100 Din, drva žagana 100—120 Din, koks stot 74—78 Din, ogelje kg 1—2 Din, premog stanovski stot 30—37 Din, trboveljski 36—46 Din, velenski 24—30 Din. Tržni dan je v Mariboru vsako so- botno in sredo.

Zveza združenih delavcev v Ljubljani. »Zelena« strokovna organizacija katoli- ško usmerjenega delavstva, katere glasi- lo je v Mariboru izhajajoči list »Delavska fronta«, je bila pred kratkim na ukaz mi- nistra za socialno politiko in narodno zdravje registrirana pri Delavski zborni- ci. Slednja ji je odkazala tudi uradne pro- store v svoji palači, kjer so preje bile pisarne krajevnega odbora Rdečega kri- ža.

Inspekcija dela, odsek oddelka za so- cialno politiko in narodno zdravje pri kralji, banki upravi v Ljubljani se je pre- selila iz Copove ulice 3/I na Miklošičevo

Ustavljen list. Notranji minister je s posebnim odlokom ustavil nadaljnje iz- hajanje zagrebškega socialističnega de- lavskega lista »Radničke novine«. Ustav- ljeno so bile na osnovi tiskovnega zaka- na, ker so bile v zadnjem mesecu trikrat zaplenjene.

40-urni delovni teden nameravajo po- izjaviti francoskega ministra za delo Le- baska uvesti v Franciji za gradbeni in tekstilni podjetja. S tem bo Francija, ki je socialno-politično do Blumovega pri- hoda na vlado v marsičem zaostajala za mnogimi evropskimi državami, zopet mnogo doprinesla k zapletenemu delav- skemu vprašanju.

Delavska zbornica v Skopju je bila ustanovljena pred tremi meseci s pose- bnim uredbom ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Njeno območje obsega vso Vardarsko banovino ter velik del Moravske in Zetske, kar je preje spadalo v območje beograjske delavske zbornice. Včasno skupščino je ministarstvo imeno- valo 40 delavskih in nameštenskih za- stopnikov. Ti so sredi preteklega meseca iz svoje srede izvoliličasne zbornične funkcionarje, ki bodo vodili posle do raz- pisa splošnih volitev v delavske zbornice v vsej državi. Za predsednika je bil iz- voljen čevljarški pomočnik Aleksa Pan- tić, za podpredsednika pa privatni name- štencec Dragomir Šević.

Ustavljen list. Notranji minister je s posebnim odlokom ustavil nadaljnje iz- hajanje zagrebškega socialističnega de- lavskega lista »Radničke novine«. Ustav- ljeno so bile na osnovi tiskovnega zaka- na, ker so bile v zadnjem mesecu trikrat zaplenjene.

40-urni delovni teden nameravajo po- izjaviti francoskega ministra za delo Le- baska uvesti v Franciji za gradbeni in tekstilni podjetja. S tem bo Francija, ki je socialno-politično do Blumovega pri- hoda na vlado v marsičem zaostajala za mnogimi evropskimi državami, zopet mnogo doprinesla k zapletenemu delav- skemu vprašanju.

Delavska zbornica v Skopju je bila ustanovljena pred tremi meseci s pose- bnim uredbom ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Njeno območje obsega vso Vardarsko banovino ter velik del Moravske in Zetske, kar je preje spadalo v območje beograjske delavske zbornice. Včasno skupščino je ministarstvo imeno- valo 40 delavskih in nameštenskih za- stopnikov. Ti so sredi preteklega meseca iz svoje srede izvoliličasne zbornične funkcionarje, ki bodo vodili posle do raz- pisa splošnih volitev v delavske zbornice v vsej državi. Za predsednika je bil iz- voljen čevljarški pomočnik Aleksa Pan- tić, za podpredsednika pa privatni name- štencec Dragomir Šević.

Ustavljen list. Notranji minister je s posebnim odlokom ustavil nadaljnje iz- hajanje zagrebškega socialističnega de- lavskega lista »Radničke novine«. Ustav- ljeno so bile na osnovi tiskovnega zaka- na, ker so bile v zadnjem mesecu trikrat zaplenjene.

40-urni delovni teden nameravajo po- izjaviti francoskega ministra za delo Le- baska uvesti v Franciji za gradbeni in tekstilni podjetja. S tem bo Francija, ki je socialno-politično do Blumovega pri- hoda na vlado v marsičem zaostajala za mnogimi evropskimi državami, zopet mnogo doprinesla k zapletenemu delav- skemu vprašanju.

Delavska zbornica v Skopju je bila ustanovljena pred tremi meseci s pose- bnim uredbom ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Njeno območje obsega vso Vardarsko banovino ter velik del Moravske in Zetske, kar je preje spadalo v območje beograjske delavske zbornice. Včasno skupščino je ministarstvo imeno- valo 40 delavskih in nameštenskih za- stopnikov. Ti so sredi preteklega meseca iz svoje srede izvoliličasne zbornične funkcionarje, ki bodo vodili posle do raz- pisa splošnih volitev v delavske zbornice v vsej državi. Za predsednika je bil iz- voljen čevljarški pomočnik Aleksa Pan- tić, za podpredsednika pa privatni name- štencec Dragomir Šević.

SOCIALNA POLITIKA

Položaj delavstva v Sloveniji

Zasedanje delavskega parlamenta

Ljubljana, 29. novembra. V Ljubljani je bila 4. redna skupščina Delavske zbornice, za katero je bilo posebno v delavskih krogih veliko zanimanje.

Iz predsedniškega poročila posnema- mo glavne točke: Delavska zbornica je kot stanovska predstavnica delavstva sodelovala pri vseh važnejših akcijah strokovnega značaja. Uspešno je sode- lovala pri mednem gibanju stavbin- skega delavstva, pri obnovitvi kolektiv- ne pogodbe za rudarje v revirjih TPD ter pri velikem mednem gibanju tekstil- nega delavstva. Danes zajemajo kolektiv- ne pogodbe v vsej banovini že okrog 32.000 delavcev in nameštencev. Svoje poročilo je gospod Sedej zaključil z žel- jo, naj bi bila 4. skupščina DZ izraz solidarnosti vsega slovenskega dela- vstva in nameštencev brez razlike sve- tovnega naziranja in smeri.

Po predsedniškem poročilu je očrtal zbornični tajnik g. Filip Uratnik položaj delavstva v Sloveniji.

V zvezi s številom zaposlenega dela- vstva je v novejšem času tudi narasla višina mezd. Leta 1925. je znašala pri 72.800 zavarovancih OUZD povprečna mezza na dan 22,01 Din. Pet let pozneje je število delavcev naraslo na 97.680, povprečna zavarovalna dnevna mezza pa na 26,45 Din. V februarju in marcu letošnjega leta je znašala 22,18, medtem ko je število zaposlenih padlo na okrog 74.000. Ob koncu oktobra se je povpre- na mezza zopet dvignila na 23 Din. Med- tem pa so poskočile cene življenjskih potrebščin na 10 odst., kar dovolj jasno kaže na vzroke velikega števila medznih gibanj v tem letu.

Zalostno je dejstvo, da sodelovanje med oblastmi in DZ zbornico ni tako, kot to zahtevajo interesi pravičnega raz- voja socialne politike. Važni socialno- politični zakoni se zadnji čas izdelujejo, ne da bi bile DZ prehodno zaslišane, kakor to zahteva zakon. Napovedan je za- kon o minimalnih mezdah, ki pa ne bo zadovoljil mezdne tarife delavstva. Iz časopisnih poročil povzamamo, da bo prišlo v dolednem času do razširitve prk. zavarovanja nameštencev na vso državo in do začetrkov starostnega zava- rovanja delavcev. Najostreje pa je treba protestirati proti upropačanju starost- nega zavarovanja rudarjev. To pereče vprašanje se rešuje tako, kakor bi se kdaj norčeval iz obupnih naporov rudar- jev za rešitev zamotanega vprašanja te- ga zavarovanja. Na beograjski anketi DZ je bila glasno izražena zahteva po novem modernem rudarskem zakonu. Zakon je baje že izdelan in bo v naj- krajšem času predložen narodni skup- ščini. Tudi tega zakonskega osnutka DZ ni dobila v pretres, čeprav je za delav- stvo velike važnosti. Osutek baje vpra- šanj, ki so za delavstvo važna, sploh ne rešuje. Zakon o gospodinskih pomoč- nichal pa najbrže še ne bo tako hitro uzakonjen.

Finančno gospodarstvo DZ.

Blagajnik gosp. Čelešnik je kratko po- dal računski zaključek za leto 1936. g. Potejan pa je predložil poročilo finančne kontrole. O proračunu za leto 1937. je poročal gosp. Žužek. V izvenbudžetskem gospodarstvu predvideva dva milijona dohodkov, v budžetskem pa 2.073.000. Za podpore nezaposlenim je v proraču- nu določenih 100.000 Din.

Referatoma g. Drago Kosema in dr. Bohinjca je sledila stvarna in obširna de- bata, nakar je bila skupščina v največji harmoniji vseh prisotnih zaključena.

Pametno ukrep avstrijske vlade.

Dunaja nam poročajo, da je bil na eni- zadnjih sej avstrijskega ministrskega sveta po poročilu ministra za socialno politiko sprejet sklep, da bodo v bodoče izključeni pri oddaji javnih del ter od- državnih in samoupravnih dobav vsi de- lažalci, ki ne izvajajo dosledno socialno zaščitno zakonodajo, zlasti pa vsi oni, ki ne spoštujejo kolektivnih pogodb in ne plačujejo nadur tako, kakor določa za- kon, ter se pri najemanju delovnih moči ne poslužujejo državnih posredovalnic.

Intervencija železniških delavcev. Pred kratkim kratkemu se je vršila v Zagrebu

Boleča rana naše družbe

Kaj je prostitucija, od česa živi in ka- ko se rekrutira? V splošnem smo si vsi na jasnem, da je prostitucija ali blod- ništvo, zločin nad samim seboj. Blodni- štvo je najgorostnejša rana naše družbe in obenem plod nje same.

Blodništvo je plod moderne družbe, kapitalizma ter dvojne morale, tako- imenovanega poštenega človeka, moral- no visoko stoječe družbe, ki meri vse po lastni meri, ter pridržuje sebi posebne pravice. Prostitucija je socialni pro- blem. Njeni temelji so v človeški druž- bi v bednih njenih nazorih o ženski kot družabnem bitju.

Če premostimo s tega stališča pereč socialni problem blodništva, vidimo, da je naša družba — laž, laž za katero se skriva dvojna morala, ter dvojna mera značajnosti. Z eno moralo merimo one, ki se prodajajo, a z drugo merimo svoja dejanja, ki so v tem pogledu enaka ali celo še nizkotejša. Mož kupi ženska, ki se mu ponuja mogoče radi kosa kru- ha, priljena po moderni družbi proda- jati se. A za plačilo ji ponudi kos kruha ter pridevek: vlačuga.

Vzgoja modernega mladeniča ter mo- že takda, da žanje zasmeh, ako ne iz- rablja prilike ter se ne polasti ženske. Moški je toliko podel v svojem značaju, da mu je dobra sleherna ženska, nizka ali visoka, samo da je ženska, če tudi jo pozneje zaničuje in se je stramuju.

V dobi današnjega duševnega pro- padanja se smatra te vrste kavalirstvo za višek družabne vzgoje ter višek ju- maštva. Duševno razglabljanje danes ni več moderno in praktično. Motto je: »Uživaj!« Današnja družba sama pose- puje prostitucijo. Tovarne, pisarne in drugi poklici, v katerih je ženska, nam kažejo to. Ženska moč se smatra za nekaj manj vrednega ter se tudi tako plača. Velikokrat ta plača ne zadostuje niti za zadostno hrano. Kaj naj počne dekletke, navezane samo nase?

Navadno je najkrajša pot v blodni- štvo, posebno pri onih, ki hočejo zado-

Stitji modi. Druga stran je kader brezposelnih.

Stitji modi. Druga stran je kader brez- poselnih. Živeti morajo. Marsikateri šefi pisarn nalasč plačajo svoje mlade urad- ništvu, zločin nad samim seboj. Blodni- štvo je najgorostnejša rana naše družbe in obenem plod nje same.

Blodništvo je plod moderne družbe, kapitalizma ter dvojne morale, tako- imenovanega poštenega človeka, moral- no visoko stoječe družbe, ki meri vse po lastni meri, ter pridržuje sebi posebne pravice. Prostitucija je socialni pro- blem. Njeni temelji so v človeški druž- bi v bednih njenih nazorih o ženski kot družabnem bitju.

Če premostimo s tega stališča pereč socialni problem blodništva, vidimo, da je naša družba — laž, laž za katero se skriva dvojna morala, ter dvojna mera značajnosti. Z eno moralo merimo one, ki se prodajajo, a z drugo merimo svoja dejanja, ki so v tem pogledu enaka ali celo še nizkotejša. Mož kupi ženska, ki se mu ponuja mogoče radi kosa kru- ha, priljena po moderni družbi proda- jati se. A za plačilo ji ponudi kos kruha ter pridevek: vlačuga.

Vzgoja modernega mladeniča ter mo- že takda, da žanje zasmeh, ako ne iz- rablja prilike ter se ne polasti ženske. Moški je toliko podel v svojem značaju, da mu je dobra sleherna ženska, nizka ali visoka, samo da je ženska, če tudi jo pozneje zaničuje in se je stramuju.

V dobi današnjega duševnega pro- padanja se smatra te vrste kavalirstvo za višek družabne vzgoje ter višek ju- maštva. Duševno razglabljanje danes ni več moderno in praktično. Motto je: »Uživaj!« Današnja družba sama pose- puje prostitucijo. Tovarne, pisarne in drugi poklici, v katerih je ženska, nam kažejo to. Ženska moč se smatra za nekaj manj vrednega ter se tudi tako plača. Velikokrat ta plača ne zadostuje niti za zadostno hrano. Kaj naj počne dekletke, navezane samo nase?

Navadno je najkrajša pot v blodni- štvo, posebno pri onih, ki hočejo zado-

Slomškova nagrada

Za počastitev Slomškovega spomina ter za vzpodbudo in podporo slovenskim pisateljem, delujočim v Mariboru, je ustanovil mariborski mestni svet literar- no nagrado 2500 Din, ki jo podeli vsako leto župan na obletnico Slomškove smrti, dne 24. septembra, tistemu pisatelju, ki ga določi posebno razsodišče. Razsodi- šče tvori župan, dva po njem imeno- vana člana, zastopnik Kluba mariborskih književnikov, zastopnik Zgodovinskega društva v Mariboru ter zastopnik Slo- mške družine v Mariboru. Pisariške posle vodi Studijska knjižnica. Pravico do nagrade imajo vsi v Mariboru delujo- či pisatelji, in sicer leposlovcil, znanstve- niški in ljudski prosvetitelji.

To ustanovo, s katero daje maribo- rska mestna občina lep zgled tudi ljub- ljanski in celjski ter banki upravi, ki naj bi jim čimprej sledile, moramo toplo pozdraviti. Samo kdor ve, koliko žrtvu- jejo za literaturo velika češkoslovaška, poljska in nekatera druga mesta v tuji- ni, bo vedel, kako daleč smo v Jugosla- vijii in Sloveniji za naprednejšimi in kul- turnejšimi državami. Podeljevanje lite- rarnih nagrad je edina oblika, v kateri je mogoče podpreti iz javnih sredstev tudi slovstvo, kakor se že davno in tudi pri nas podpirajo vse ostale umetnosti, gledališka, glasbena, likovna itd. Vendar mislimo, da je vsota 2500 Din. prenizka, ako upoštevamo, koliko žrtvuje občina za druge panoge. Razen tega je ena sa- ma nagrada premalo, ako se pa še ta deli, itak ne ostane nikomur nič. Kako naj se določi, kdo naj dobi nagrado, ako velja nagrada vsem, leposlovcem, znan- stvenikom in ljudskim prosvetiteljem?

Narodnikom publikacij založbe "PIRAMIDE"

»Nikolaj II.« bo dostavljen narodnikom do srednje meseca. Novembarska in decembarska šte- vilka »Piramide« izideta skupno za 600 H. Ne pozabite na naročnino. UPRAVA.

Kaj naj si pod »ljudskimi prosvetiteli« sploh predstavljamo? Pisatelje, ki pišejo za ljudstvo? Za to pišejo vsi, ako so njihova dela dobra. Ali pa so tu mišljeni ljudski prosvetitelji v širšem smislu? Potem to niso več pisatelji.

Zato bi bilo tu treba določiti tri na- grade, posebno za leposlovnno delo, po- sebno za znanstveno in posebno za »ljud- sko prosvetiteljstvo«, a morale bi pred- stavljati skupaj vsaj vsoto 10 do 15 tisoč dinarjev. Upamo, da je to samo začetek in se bo ustanova, ki jo, kakor rečeno, toplo pozdravljamo, čimprej razširila in izpopolnila.

Ferdo Delak: Rokovnjači. Romantična odrska zgodba v sedmih slikah. Strani 48. Ljubljana 1936. — V založbi »Naš oter« v Ljubljani, Gajeva ul. 8, so izšli te dni Delakovi »Rokovnjači«, ki jih je čisto na novo priredil na besedilo Josipa Jurčiča in Janka Kernika. Razlikujejo se od dosedanjih, ki so jih tako radi igrali naši podeželski odri, po sodobnem odru ustrezajoči močni dramatičnosti in novi, socialni noti. Naša podeželska ljudska gledališča bodo gotovo v veseljem segla po njih, a njim so v prvi vrsti tudi nameni. Odri, ki si nabavijo 15 izvodov brošure, so za vse uprizoritve oproščeni avtorskih tantiem.

SLOVENSKIM KNJŽNIM ZALOŽ- BAM! »Neodvisnost« hoče poročati po možnosti o vsaki slovenski knjigi in re- vijii, ne glede na to, kdo jo izda in kakšno smer zastopa. Biti hoče informator o vsem slovenskem literarnem in znan- stvenem snovanju. Zato se obrača ure- dištvu Kulturnega ozbornika na naše za- ložbe, s pozivom, naj mu pošljejo vse, kar izdajo. Ocene bodo v prvi vrsti in- formativne in strogo objektivne.

Brez upanja na raj

V Ameriki je izšla zanimiva knjiga, v kateri je neznani pisatelj zbral nazore znamenitih svetovnih filozofov o njih veri v posmrtno življenje. Skoraj vsi se odrekajo upanja na posmrtni raj, to- da ne kažejo nikakega strahu pred več- no kaznijo v peklu ali v vicalih.

Herbert Spencer pravi: »Moj intelekti ni brani, da bi pričakoval kaj drugega kot popolno uničenje.«

Nekateri pa si nasprotno niti ne že- le večnega življenja, tako n. pr. Theodor Dreiser, ki piše: »Sebe gledam kot atom velikega ozvezdja, kot stanicno velikega telesa, katerega delec sem. Toda upa- nje, da bi postal sam zase svoboden in neodvisen mehanizem z lastno »dušo« — kakšen nesmisel! Znanost ne ve ničesar o duhu niti o duši in jaz osebno je nisem mogel zaslediti niti v sebi niti v drugih.

Ko umrem, razpadem po mojem mne- nju v svoje manjše sestavne dele in postanem kvečjemu sestavi del univer- zalne sile, se stopim v njej in izginem za vselej. Saj niti pomisliti ne morem na brezkončno nadaljevanje samega se- be takšnega, kakor sedaj obstojam, in si zato tega niti ne želim.«

H. G. Wells veruje, da mišljenje, znan- je in moč volje ostanje večno, nikdar pa ne človek kot posameznik. Vendar pa človek, dokler živi, obvladuje vse te in- telektualne činitele.

»Niti malo ne verujem, da bi telo H. G. Wellsa ali njegova osebnost bila ne- umrljiva, toda verujem v nadaljevalni razvoj mišljenja, znanja in volje, kate- re delci smo mi vsi. Verujem, da je Člo- vek neumrljiv, ne pa ljudje. Dasi doživ- ljamo v življenju mnogo spoznanj in iz- kušenj, enega vendarle nikdar ne doživ- imo. Nikdar ne bomo vedeli, da smo mrtvi.«

Dva najslavnejša sodobna zvezdarja, sir James Jeans in Arthur Keith, veru- jeta, da to življenje popolnoma »kon- čamo.«

Sir Arthur Keith piše:

»V mladosti nisem niti malo dvomil o existenci »onostranstva«, kamor so se umaknili v blaženo življenje naši dragi rajni. Nebo in peklo sta bili za me zem- ljepisi resničnosti. Resno sem si pri-

Boleča rana naše družbe

Kaj je prostitucija, od česa živi in ka- ko se rekrutira? V splošnem smo si vsi na jasnem, da je prostitucija ali blod- ništvo, zločin nad samim seboj. Blodni- štvo je najgorostnejša rana naše družbe in obenem plod nje same.

Blodništvo je plod moderne družbe, kapitalizma ter dvojne morale, tako- imenovanega poštenega človeka, moral- no visoko stoječe družbe, ki meri vse po lastni meri, ter pridržuje sebi posebne pravice. Prostitucija je socialni pro- blem. Njeni temelji so v človeški druž- bi v bednih njenih nazorih o ženski kot družabnem bitju.

Če premostimo s tega stališča pereč socialni problem blodništva, vidimo, da je naša družba — laž, laž za katero se skriva dvojna morala, ter dvojna mera značajnosti. Z eno moralo merimo one, ki se prodajajo, a z drugo merimo svoja dejanja, ki so v tem pogledu enaka ali celo še nizkotejša. Mož kupi ženska, ki se mu ponuja mogoče radi kosa kru- ha, priljena po moderni družbi proda- jati se. A za plačilo ji ponudi kos kruha ter pridevek: vlačuga.

Vzgoja modernega mladeniča ter mo- že takda, da žanje zasmeh, ako ne iz- rablja prilike ter se ne polasti ženske. Moški je toliko podel v svojem značaju, da mu je dobra sleherna ženska, nizka ali visoka, samo da je ženska, če tudi jo pozneje zaničuje in se je stramuju.

V dobi današnjega duševnega pro- padanja se smatra te vrste kavalirstvo za višek družabne vzgoje ter višek ju- maštva. Duševno razglabljanje danes ni več moderno in praktično. Motto je: »Uživaj!« Današnja družba sama pose- puje prostitucijo. Tovarne, pisarne in drugi poklici, v katerih je ženska, nam kažejo to. Ženska moč se smatra za nekaj manj vrednega ter se tudi tako plača. Velikokrat ta plača ne zadostuje niti za zadostno hrano. Kaj naj počne dekletke, navezane samo nase?

Navadno je najkrajša pot v blodni- štvo, posebno pri onih, ki hočejo zado-

Slomškova nagrada

Za počastitev Slomškovega spomina ter za vzpodbudo in podporo slovenskim pisateljem, delujočim v Mariboru, je ustanovil mariborski mestni svet literar- no nagrado 2500 Din, ki jo podeli vsako leto župan na obletnico Slomškove smrti, dne 24. septembra, tistemu pisatelju, ki ga določi posebno razsodišče. Razsodi- šče tvori župan, dva po njem imeno- vana člana, zastopnik Kluba mariborskih književnikov, zastopnik Zgodovinskega društva v Mariboru ter zastopnik Slo- mške družine v Mariboru. Pisariške posle vodi Studijska knjižnica. Pravico do nagrade imajo vsi v Mariboru delujo- či pisatelji, in sicer leposlovcil, znanstve- niški in ljudski prosvetitelji.

To ustanovo, s katero daje maribo- rska mestna občina lep zgled tudi ljub- ljanski in celjski ter banki upravi, ki naj bi jim čimprej sledile, moramo toplo pozdraviti. Samo kdor ve, koliko žrtvu- jejo za literaturo velika češkoslovaška, poljska in nekatera druga mesta v tuji- ni, bo vedel, kako daleč smo v Jugosla- vijii in Sloveniji za naprednejšimi in kul- turnejšimi državami. Podeljevanje lite- rarnih nagrad je edina

NAŠI KRAJI

MARIBOR

Nemška pesem v Mariboru.

Maribor je obmejno mesto in kot tako izpostavljen vsem kvarnim vplivom, ki udeležijo ozemlje do Zidanega mosta čini prej prikazati kot nemški »Kulturboden«. Hitlerjanstvo pri nas na zahtevo voditelja NSDAP v Zagrebu strumno vrši svoj nalogi in sistematično širi svoje poslanstvo. Centrala za Maribor je v nekem nemškem pevskem društvu, ki prireja v prihodnjih dneh koncert v Unionski dvorani. Program je tako preseljen prikonjen, da vzbujajo vidnejše muzikalnosti v religiozni smeri: Hugo Wolf »Sveta noč«, Bruckner »Te Deum«, »121. psalm« itd. Gospod urednik, kaj pravite, ali niso naši Nemci dobri diplomati? Ogrnejo se pri današnjih časih v plašč svete pobožnosti in — hajd z nemško pesmijo na dan! Nemška ekspanzija se je zala izvrstno uskladila! Koncert je seveda v polnem obsegu od naše cenzure odobren... Ko so pa meseca oktobra t. l. priridili pevski koncert mariborski delavski pevski zbori, je nekdo nemško neovestnost delavsko pevsko društvo hotelo poleg slovenskih pesmi zapeti tudi nemško »Waldesrauschen«. Ta točka je morala izostati... In naši mariborski Hitlerjanci? Kaj pravite, ali velja enaka pravica za vse?

Maribor in otroška igrišča.

V Mariboru je več tisoč mladeži, ki obiskuje ljudske, meščanske in nižje srednje šole. Vsa ta mladina je v razdobju bujne rasti, ki zahteva mnogo telesnega gibanja. Mestna zastopstva in šolske uprave v drugih naprednih državah s tem računajo in urejajo posebne prostore za razgibanje mladine. Poznoma mesta, ki so del svojih lepotic parkov preuredila v igrišča s peskom, v prostore za zaganje in tekmovalje. Tam se deca po mili volji — brez nadzorstva »paznika s palico« — razigra ter na svežem zraku črpa nove sile za šolsko delo. Dunaj n. pr., je že pred dobri desetletjem v predmestnih parkih uredil otroške baze, da deca tudi poleti pride na svoj račun v žaru sonca, zraka in vode. Tudi sportska društva ustanavljajo za svoj bodoči naraščaj posebna igrišča. Tako je za deca v polji meri preskrbljeno. Tako drugod... — Maribor?

Roditelji s šoloobvezno dečo dobro vedo, da se v tem pogledu ni ničesar storilo! Ali nudi Maribor tisočeri meščanski in delavski deci kaj prostora za primerno telesno razgibanje? Ali zadostuje morda tisti prostorček v parku nad gimnazijo za 3-4000 otrok? Berekno pritožbe, da se otroci preradi žogajo po ulicah, cestah in dvoranih, da teka po parkih in promadnih potih, da kriče po mili volji kjerkoli v mestnem pomerju. Se-li ob takih in enakih pritožbah zavemo, da so vsi taki klici iz naše javnosti obtožnica nas samih?

Ugotavljamo, da naše mesto (razen nekaj mesecev na Mariborskem otoku) za mladino do danes nima prostora! Niti številni sportni klubi nimajo smisla za mladino. Edino Sokolska društva se v polnih mesecih skrbe za svojo dečo in naraščaj. Toda vse to je premalo! Mestna občina pravkar sestavlja svoje proračunske predloge. Marsikaj potrebnega, pa tudi manj potrebnega bomo videli v elaboratih. Med najnujnejšimi zahtevami je vsekakor ustvaritev večeritih otroških javnih igrišč v raznih delih našega mesta. Poleg staršev si bodo vendar enkrat oddahnil tudi posestniki hiš, kajti prav hiše so še vedno tarča mladinskega življenja. Otroška igrišča so nujno potrebna!

LJUBLJANA

Niko Zupanič — šestdesetletnik.

Saj skoraj ni mogoče, da bi imel ta telesno in duševno čili mož že šestdeset let! Pa vendar je tako. Od 1. decembra 1876, ko je v Gričljah v Beli Krajini prišel na svet mali Nikc, pa do letošnjega praznika narodnega zedinjenja, je poteklo točno šestdeset let. Samo trenotek je to v življenju narodov, v življenju človeka, posebno moža, ki je vse svoje delo vršil za slavo in svobodo svoje domovine, pa pomeni šestdeset let življenja dobo bojev in trdega dela. Po maturi, ki jo je napravil v Novem mestu, je odšel na dunajsko vseučilišče ter se vpisal na filozofsko fakulteto, kjer se je posvetil prvemu študiju zgodovine in leta 1903, si je na podlagi disertacije »Prehod Slovanov na jug« pridobil doktorat filozofije. Po končanih vseučilišnih študijah pa je izpopolnjeval svoje znanje še v Švici in Nemčiji. Svetovna vojna ga je odvedla daleč proč od domovine in mirnega znanstvenega dela. Kmalu po izbruhu svetovne vojne je tudi izvršil svoje glavno politično delo za Slovence. Po njegovi zasluzi je dne 7. decembra 1914 izjavila srbska vlada v svojem proglasu pred narodno skupščino v Nišu, da se Srbija bori za osvoboditve in zedinjenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. Velicina tega dogodka je v tem, ker vsi prejšnji proglasi Srbije Slovencev niso omenjali. Obenem pa je s tem tudi bila dana legitimacija za delo Jugoslovenskega odbora.

Ko je končal svoje zgodovinsko delo v Nišu, je odpotoval v Rim, kjer je z nekaterimi Hrvatimi in Srbi iz Avstro-Ogrske s Trumbićem na čelu sodeloval pri ustanavljanju Jugoslovenskega odbora, s katerim se je pozneje tudi preselil v London, kjer je s svojim obširnimi znanjem mnogo koristil jugoslovenski stvari. Leta 1916. se je mudil pol leta v

Od nedelje do nedelje

Ameriki, kjer je med našimi izseljenci širil program Jug. odbora ter ziral dobrovoljce.

Po našem osvobojenju je deloval na mirovni konferenci v Parizu kot član jugoslovenske delegacije, od decembra 1922 do maja 1923 pa je bil edini slovenski minister v samoradikalni Pašičevi vladi. Od leta 1924. pa je direktor ljubljanskega Etnografskega muzeja. Kot tak je razvil široko znanstveno in knjižno delavnost.

Vzrajnemu jugoslovenskemu nacionalizmu in kulturnemu delavcu, dr. Niko Zupaniču, želimo ob njegovi šestdesetletnici, da bi nam ga vsegomolno ohranili še: ad multos annos!

Dva nova lista v Ljubljani? Kakor doznavamo iz povsem zanesljivih virov, pričaeta v kratkem izhajati v Ljubljani dva nova lista. Eden se bo imenoval »Slovenska Beseda« in bo izhajal tedensko. Tiskal se bo v Deluškij tiskarni, izdajala ga pa bo skupina »zdržene opozicije«, ki jo vodita bivši ban dr. Dinko Puc in odvetnik dr. Milan Korun. Urednik novega tednika bo F. J. Knaflič, bivši lastnik »Glas naroda«. Drugi list bo izhajal štirinajstredno in ga bo izdajal poseben konzorcij pod imenom »Nova pravda«. Baje bo glasilo Narodne strokovne zveze, drugi pa zopet trdijo, da bo zastopal politična načela in smernice bivših narodnih socialistov, ki tvorijo — vsaj v Ljubljani — del Puc-Korunove »zdržene opozicije«.

Spori med nacionalnimi akademiki. Na ljubljanski univerzi oostojata dve napredni in jugoslovenski nacionalno orientirani akademski društvi: »Jadrani« in »Edinosti«. Med obojema društvi je prišlo v zadnjem času do ostrejših sporov, ker zagovarja »Jadrani« demokratska načela, »Edinosti« pa propagira idejo Ljotičevega »Zbora«. V zadnji številki omladinskega, kulturno-političnega lista »Naša misel«, ki je v rokah Jadranščev, objavlja uredništvo odprto pismo na predsednika »Zbora« gosp. D. Ljotiča, v katerem ga vprašuje, če se vztraja pri svoji izjavi o enotni nacionalni fronti, ker člani »Edinosti« baje to fronto rušijo s tem, da hočejo spraviti pod Ljotičev klub vse nacionalne akademike, ki pa se po večini z njegovimi idejami ne strinjajo.

CELJE

Rezervni fond za kmetijske dolgovne.

Kakor poročajo, bo Celjska posojilnica d. d. (Narodni dom) krala vse odpise svojih kmetijskih terjatev v smislu uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov iz rezerv. Odpisala bo tako okoli 1,400,000 Din ter bo rezervni fond še vključil odpisu presegel 7,000,000 Din. Nedotaknjena bo ostala vsa delniška glavnica 8,000,000 Din. Delniška glavnica in rezerva v skupnem znesku 15,000,000 Din jamčita poleg ostalega premoženja (to so terjatve, hiše, posestva itd.) za vse hranilne vloge zavoda. Zaradi likvidacije kmetijskih dolgov ne bodo vložniki pri tem zavodu na ta način utrpeli nobene škode. — Enako bo najbrže tudi pri drugih denarnih zavodih.

Sreski živnozdravniki Maksim Šribar, ki je bil dolgo vrsto let v Celju in je znan zlasti kmetikemu prebivalstvu in splošno priljubljen, je te dni odšel na svoje novo službeno mesto v graščanico v Bosni. Med našimi južnimi brati želimo ga, Šribarju mnogo sreče!

Obsojbe zaradi komunizma. Pred velikim senatom okrožnega sodišča je bilo predzadnji petek obsojenih šest oseb. Obtoženi so bili propagande komunizma v Celju in okolici ter obsojeni: 27 letni odvetniški pripravnik Josip Marko iz Celja na 2 leti robove, 26 letni ključavničarski pomočnik Vilko Šlander iz St. Pavla pri Preboldu na 2 leti robove, 30 letni brivski pomočnik Matija Ubojšič iz Celja na 8 mesecev strog. zapora, 43 letni trafikant Franc Oset iz Zavodne pri Celju na 8 mesecev strog. zapora, 24 letni krojaški pomočnik Josip Borštnar iz St. Pavla ter 46 letni Josip Gorinčan, posest. in strojni kurjač v cinkarni v Celju pa vsak na 6 mesecev strog. zapora. Prva dva izgubita častne pravice po 2 leti, ostali pa po 1 leto. Razprava je bila ves čas tajna in je trajala 11 ur.

Protituberkulozna liga v Celju vrši hvalavredno nalogo, ko pošilja vsako leto slabotne in jetiki podvržene otroke v počiščiške kolonije. Za zgradbo azila jetičnih bolnikov pobirajo mestni inksantni mesečne prispevke in meščane se prosijo, da naj ne odklanjajo nabiralcev.

SLOVENJGRADEC

Žrtev materinstva.

Po večdnevem trpljenju je dozpela 42letna Verčkovnikova Marija, posestnica iz Podgorja, mati osmih otrok. Kljub najskrbnejši negi ni bilo rešitve. Lahka ji zemljica, žaljujočim preostalim naše sožalje!

Smrtna nesreča pri delu. 24letni Franc Breznik iz Smarja, uslužben v Kölnerevi tovarni, je pri delu po nesreči prišel med transmisijske jermene in se smrtno nevarno poškodoval. Po nekaj dneh trpljenja je podlegel poškodbam. Pogreb je pričal, kako je bil nesrečni mladenič priljubljen. V kratkem času si je nameraval s svojo zaročenko postaviti lastno ognjišče, pa ga je dohitela tako žalostna smrt.

Preprečen samomor. Ko je pred dnevi redni vlak zavozil v Smartno, se je vrzel pod železna kolesa 54letni L. F. Le duhaprisotnost strojevodje, ki je še v pravem času zavril vlak, je kandidatu prvostopilno smrti rešila življenje. Vzrok ni točno znan.

Osebnostna vest. Po smrti našega nepozabnega primarija tuk. bolnišnice dr. Vinka Železnikarja, je imenovan za vršilca dolžnosti primarij g. dr. Jože Strnad, sekundarij v Celju.

Zimski šahovski turnir. Tukajšnji Šahovski klub je pričel z zimskim šahovskim turnirjem, h kateremu so vabljene vsi šahisti.

Tukajšnji kino: V nedeljo, dne 6. dec. drama: »Helena«.

PTUJ

Katarinini sejmi. Tradicionalni Katarinini sejmi je bil v Ptuj 25. novembra. — Pregovor pravi, da prihaja sv. Katarina na belem konjičku. Letos se to ni zgodilo, pač pa je bil dan zelo mrzel in dreve vse polno ivja. Sejem je bil kramarski in za živino. Po izjavi starih meščanov je Katarinini sejem vsako leto večji, zlasti v pogledu kramarjev in prodajalcev. Temu primerno je bil tudi dotok kupcev zadosten. Kupčija je bila zelo živahna in mnogi kramarji in trgovci so prišli na svoj račun; po gostilnah pa je bil vrvež vse do noči. Med kramarji je bilo zelo mnogo Hrvatov. V bodoče bi svetovlasi tržnemu nadzorstvu, da bi dovolilo prodajati kramarje v Prešernovi in Panonski ulici samo na eni strani in da bi bila druga stran prosta. V teh dveh oklih ulicah je bil prehod skoro nemogoč in le s komolci se je zamoglo skozi preiti. Po sejmju so izgledale ulice kakor v Niču po kaki maškeraadi. Čete pometalcev pa so čistile ulice prav v času, ko otroci in dijaki gredo v šolo. Da je to za mladinu nezdravo, bi morala upoštevati tudi Mestna uprava.

ORMOŽ

Iz pododpora Zveze kmetijskih fantov in deklet za ptujsko okrajje, se je temeljito razpravljalo o prosvetno-kulturnem delu za našo vas v bodoči zimi in se je pri tem sestavil obširen delovni načrt. Posamezna društva bodo prirejala razna gospodarska predavanja in kulturne dneve, ter druge prireditve, a pododbor bo kakor zadnja leta tudi letos priredil dva tridnevna prosvetno-organizatorična tečaja. Prvi bo od 4.—6. januarja za fante v Ormožu, drugi pa od 19.—21. marca za dekleta v Ptuj. Vsako društvo pošlje v tečaj po tri člane (nice), razen tega pa se bodo sprejeli tudi fantje in dekleta iz vasi, kjer se društva ne obstojajo. Kdor se želi tečaja udeležiti naj to čimprej sporoči predsedniku Podbora. Namen tečaja je nuditi našim fantom in dekletom najpotrebnejše znanje o vsem, kar kot javni kulturni delavci na naši vasi morajo vedeti. Poslužite se ugodne prilike in na delo za ustvaritev naše boljše bodočnosti!

MURSKA SOBOTA

Dajte nam novo bolnišnico.

Zdravstvene prilike pri nas niso rožnate in jih naravnost ograža dejstvo, da je bolnišnica v Murški Soboti, ki služi trem okrajem, soboškem, lendavskemu in ljutomerskemu, menda ena najslabših v državi. Sanitarne naprave so skrajno pomanjkljive, najstrašnejše pa je, da radi pomanjkanja prostorov ne more sprejemati bolnikov celo v najnujnejših primerih. Vse komisije in vsi ožjedli ne bodo nič pomagali, če ne bo z razumevanjem priskočila na pomoč kr. vlada. Dolžnost države je, da brez odlašanja določi primerne kredit za temeljito preureditev sedanjih prostorov in to čimprej. Edino pametno pa bi bilo, če bi se sedanji objekti preuredili za kakšno drugo socialno ustanovo, ki smo jih tako krvavo potrebni v Prekmurju. Murska Sobotna naj bi dobila novo, moderno, duhu časa in potrebam odgovarjajočo bolnišnico na primernejšem prostoru. Umestno bi bilo, da bi naše prekmursko prebivalstvo samo pokrenilo širokopotezno akcijo za novo bolnišnico, ker bi tako ne ostala naša prošnja glas vnebvojničevga v puščavi.

Prekmurjski problemi. Pod tem naslovom bomo v naslednjih številkah obravnavali vsa javna vprašanja, ki zadevajo Prekmurje in njegov živelj. Radi obilice gradiva nismo mogli najeti tih vprašanj iz v prvi številki, kar naj nam čitatelji in naš g. dopisnik blagohitno oprostijo. — Uredništvo.

GORNJA RADGONA

Vznmirjive vesti.

Vznmirjive vesti. V zadnjem času so prinesli nekateri listi vesti, da namerava vojno ministrstvo nabaviti 30 vagonov usnja za vojaštvo pri nekih biljgih usnjarskih podjetjih in to baje radi malenkostne razlike v ceni. Ker bi pomenila taka kupčija hud udarec za domaćo usnjarsko industrijo, ki zadnja leta itak preživlja težko krizo, so v opravilnih krahkih tudi mali usnjarski podjetniki, kojih štvelo je v naših obmejnih krajih razmeroma precejšnje, posebno pa delavstvo, katero bi vsled redukcij, ki bi v tem slučaju brez dvoma sledile, bilo najbolj prizadeto. Tako ogromne nabave usnja v inozemstvu bi pomenile obutev zastoj v domači usnjarski industriji in s tem v zvezi seveda tudi brezposelnost revnega delavstva. — Upamo, da bodo merodajni čimtelji to pretečo nevarnost pravočasno odvrnili.

Radio-motnje. V našem obmejnem trgu je že radi lege same itak težko dobiti domače postaje, posebno v večernih urah, ko prevladujejo mnogo močnejše inozemske postaje, kakor n. pr. Budimpešta, Dunaj in dr. Toda k vsemu temu pridejo pa kot glavni vzrok odujevanja od domačih postaj še radijske motnje, katere povzročujejo brezobzirni lastniki neblokiranjih strojev. Nužno potrebno bi bilo, da bi pošteno ravnatelstvo dalo ugotoviti tudi v našem trgu povzročevalce neprestanih radijskih motenj, kakor je to storilo že v nekaterih drugih krajih v zadovoljstvo radijskih naročnikov.

DRAVSKO POLJE

Tovorni kolodvor v Hočah.

Tovorni kolodvor v Hočah, ki so ga gradili že nekoliko let ter je zanj strobeno že nad 30 m² lesa, pripravljena za ostrejšje, je te dni vendarle dobil svoj krov. Čudimo se odboru v čigar rokah je bila postavitev nakladalne po-

staje, da je čakal železniško direkcijo odobritve nekaterih malenkostnih brezplačnih prevozov gradbenega materiala vse do pozne jeseni, ter s tem onemogočil pravočasno dovršitev postaje, na kateri so dela vsled naglega nastopa zime morala prenehati, ko bi stroški teh prevozov bili vendar lahko kriti z vsoto, ki jo je moral izdati za nakup novega lesa. Čuditi pa se je tudi železniški upravi, ki za stvari, ki postanejo jutri že njena last, nima toliko interesa, da bi odobrila nekaj brezplačnih oziroma redijskih prevozov za material, ki je potreben pri gradnji. Vsled maloočvevanja obeh trpi seveda največ Pohorč, ki so se mu z možnostjo izvosa lesa znova odpre prilike prodati svoj les, ki mu je tudi edini vir dohodkov.

Gradnja ceste iz Slivnice v Radizel, ki je pred občinskimi volitvami v Slivnici bila neodložljiva in nujno potrebna že z vidika zaposlitve številnih brezposelnih, katerim je bila obljubljena pri gradnji sigurna zaposlitev že s 15. t. m., je še sedaj, mesec dni po volitvah, še vedno na mrtvi točki, kakor je to bilo pred volitvami. Če bo iz obljube še kaj, ne vemo.

Tovarna terpentina v Račah beleži v zadnjih mesecih lep napredek. S prihodom novega lastnika g. Lukmana, ki je ustvaril podjetje za svoje izdelke je nekaj novih trgov, upamo, da mu bo uspelo zmanjšati število domačih brezposelnih, ki so, če kedaj, posebno sedaj na zimo potrebni zaposlitve, ter jih zaposlil v svoji tovarni.

Pridelek krompirja na Dravskem polju, ki je eden najglavnejših pridevkov kmetu Dravskega polja, je letos mnogo manjši od zadnjih let. Pridelalo se ga je okrog 2 tisoč vagonov, dočim se ga pridelava v dobrih letih na isti površini nad 3.500 vagonov.

MARENBERG

Kmetijska nadaljevalna šola. V Marenbergu je bila ustanovljena kmetijska nadaljevalna šola. Predsednik je bivši župan g. Franc Ternik, voditelj učitelj Stane Terčak, blaginjak in tajnik pa učitelj Vilko Kolar. V šoli je 26 rednih učencev, sami sinovi naših trških in okoljskih kmetov. Banska uprava je šolo že odobrila in tudi predavatelje. Kot redni predavatelji na šoli bodo šol. upr. Tomažič, ki je s svojimi gospodarskimi izkušnjami mnogo pripomogel k sestavi učnega načrta, učitelja Terčak in Kolar; ekonom Mravljak ter kaplan Duh. Kot izredni pa dr. Höningman, sr. kmet. ref. Mortelanc in živnozdravnik Kolenc. Pouk je ob sredah in nedeljah. V nedeljo, 15. t. m. je bila svečana otvoritev.

Obrotna šola. Tudi obrtna šola se bo pričela te dni. Tako, da bodo naši vajenci tudi imeli strokovno izobrazbo.

Osebnostna vest. Brzojavno je bil premeščen postajnačelnik iz Vuhreda gospod Završnik Srečko v Metliko. Bil je vnet Sokol ter odbornik tukajšnje Narodne odbrane in drugih narodnih društev. — Želimo mu na novem službenem mestu mnogo uspehov in sreče!

ŠT. PAVEL PRI PREBOLDU

Volitve in drugo. Kakor v drugih 80 občinah, tako imamo tudi pri nas 6. dec. občinske volitve. Posebne živahnosti pri sedanjih volitvah ni opažati četudi nas je predzadnji nedeljo obiskal minister dr. Krek. Izpočetka so bile na vidiku dve listi in še celo tri. Sadnik, Škok in Potočnik bi naj tekmovali za županski stolček. Sedaj pa naenkrat izgleda, da bo samo ena kandidatna list z nosilcem g. Škokom na čelu. To je lista JRZ v kompromisu z del. socialisti. Na ta način bo t. m. g. Škok bodoči župan. Kakšna bo volilna udeležba bomo še poročali; dobro bi pa bi bilo malo tekmovalja, da res ne bo vse tako mrtvo za naše občinske volitve.

Malo živahnije je naše prosvetno življenje. Pred dobrih mesecem je bil uspešno odprtjen gledališki oder treh gasilnih čet v St. Lovrencu in domala se je gledališko delovanje prestavilo iz Zadrugnega doma na nov oder, ki je za tukajšnje razmere lep preraje. Društva prireajo pogoste prireditve, o katerih bomo v bodoče podali malo kritike.

JURŠINCI

Kmetško mladinsko zborovanje. Preteklo nedeljo se je pri nas vršilo kmetško mladinsko zborovanje ptujskega Podbora Zveze kmetijskih fantov in deklet, ki je bilo prav dobro obiskano. Predsednik domačega društva Sv. Lovrenc v Slov. gor. tovariš Franc Holc, je pozdravil vse navzoče podal pomen zborovanja in istega otvoril. Nato so govorili o potrebi organizacije kmetijskega stanu predsednik Zveze tov. Ivan Kronovšek iz Ljubljane, predsednik Podbora tov. Joško Tomažič iz Vitana in predsednik društva Sv. Jurij ob Ščavnici tov. Vladimir Kreft. Vsi govorniki so risali dejansko stanje po naših vaseh, vzroke zaradi katerih je tako in naloge, ki čakajo naše organizacije Društva kmetijskih fantov in deklet, ki so poklicana, da prispejajo na našo vas novega življenja. Navzoči so izvajanjem pazno sledili in burno odobravalji. Sledila so poročila udeležencev iz raznih vasi o položaju, naker se je razvila debata o organizacijskem delu v bodoče. Ko smo se razhajali, smo si bili v svesti, da nas veže skupna ideja in skupno delo, kateremu hočemo mesebno služiti.

ŽALEC

Društveno mrtvilo. Žalec, ki bi bil lahko in bi moral biti središče kulturnega življenja v Savinjski dolini, spi spanje pravičnega. Ne vem, ali se ta zaspalnica poraja v vseh takih sezonskih centrumih kot je Žalec, ali pa je samo izraz medsebojne deljenosti. Čas je, da merodajni faktorji pokrenejo boj proti tej družabni zaspalosti, ker bo potem

lepše in vedrejšje v tem lepem savinjskem žalcu. »Neodvisnost«, naš novi štajerski tednik bo sigurno pozdravil vsako novo gibanje in nov pokret.

Pod streho. Žalec bo imel eno izmed največjih šolskih palač. Stari ljudski šoli so prizidali še eno nadstropje in jo na eni strani razširili. Nov prizidek in nadstropje je pod streho, vendar stavba še ni dograjena. Ko bo gotova, bo gotovo v ponos vsem faktorjem, ki so spržili misel in potrebo, da bi imel Žalec polno razredno in meščansko šolo.

Konec sezone. Kupčija s hmeljem je ponehala. Hmeljski trgovci so večinoma zapustili Žalec. Tudi v hmeljni sami se je delo poleglo, le še prebrovke, ki zbirajo hmelj po kakovosti, imajo svoj zalslužek. Pozimi in jeseni pa je v našem žalcu zelo dolgočasno in pušto.

ŠOŠTANJ

Prekinitev del na cesti Šoštanj—Št. Vid—Crna. Pred leti je bila projektirana trasa za novo banovinsko cesto iz Šoštanja skozi Št. Vid v Crno. Če pomislimo, da bo nova cesta skrajšala doseganje progo po železnici, ko je delala mimo Slovenjgradca velik ovinek, za 27 kilometrov, in če premislimo gospodarske važnosti in koristi te ceste, ki bo naravnost gospodarsko poživila kraje, skozi katere bo tekla, potem razumemo veliko zadovoljstvo s katerim so tukajšnji krogi sprejeli namero merodajnih oblasti, zgraditi to cesto. Gradbena dela so se po prvih načrtnih pripravah takoj začela. Posebno v letošnjem letu so se dela zelo pospešila. Radi pomanjkanja kredita pa so se morala dela pred nekaj dnevi prekiniti. Delavstvo, ki ga je bilo na cesti nad 200, večinoma domačih, je ostalo na zimo brez zaslužka. Vsekakor pa je potrebno, da se prekinitev ne odloži za daljši čas.

KOŠAKI

Občinske zadeve. Nedavne volitve su tudi v Koških pokazale kvarno desorientacijo takozvanih naprednih irakcij, ki so z nosilcem gosp. Cerinškom s 171 glasovi podlegli novemu županu, ministru v p. gosp. Vesenjaku. I-R-Z je odnesla sigurno večino s 601 glasom. Vzroke tega rezultata ne bomo podrobno raziskovali; pač pa bi ne bilo treba, da je ostal nosilec g. Cerinšek brez prave opore, navezan na nekoliko nepomembnih ljudi, dočim je druge napadla nekako notorična letargija, ki se brez prave potrebe javlja pri nas ob vsaki izpremembi režima. Značilno je, da je večina inteligence tokrat neglede na strankarsko opredeljenost, volila g. Vesenjaka, v katerem vidi čvrsto oporo pri nadrejenih instancah in nekako jamstvo za postopno konsolidacijo neokrnjene, velike košake občine.

Nov odbor je med tem prevzel posele in se konstituiral v odeskih. Blagajno vodi g. Inkret, šolski odbor v Krčevini in kmetijski odbor g. Vesenjaka, šolski odbor pri Sv. Petru in odesek za socialno skrbstvo znani čebelar gospod Kirar iz Hrence, cestni odesek pa gosp. Tone Zorko iz Košakov. — Prva skrb novih občinskih mož je posvečena kritičnim socialnim prilikam, ki so tembolj vidne, če primerjamo razkošne predele naše občine pod Piramido in v Petrovem selu z bornimi razmerami po vinčarijah in zaslinih domovih brezposelnih množic za grebeni koških in šentpeterskih gričev. Zato bo občina pokrenila še pred božičem podporno akcijo, ki naj pripomore najbednejšim, da bodo vsaj najhujšo zimo lažje prebili. V najkrajšem času bo poizkusila nova uprava zgraditi tudi primerno ubožnico, kar bi znatno razbremenilo redne socialne dajatve, ki od leta do leta naraščajo. — Omembe vredna je nova pridobitev obč. kmetijskega odbora, ki je nedavno nabavil sodobni vinski filter; vinogradniki ga bodo lahko uporabljali z največjim pridom za nova in stara vina.

STUDENCI

Kako je pri nas? Največji delavski kraj mariborske okolice se veča z izredno naglico. Hiše rasejo kot gobe po dežju, sedaj se skromna industrija (Bren, Remer, Člensček) dela načrte za povečanje svojih obratov. Prebivalstvo narašča in šteje občina danes že 5040 ljudi! Žal je tudi »beg z dežele« obutev: kmetijski srodniki tukaj naseljenih delavcev zapuščajo Pohorje, Slov. gorice in Hlaolze ter prihajajo kakor »begunci« kat delo in zaslužka v mesto. »Za 5 Din na dan ne moremo več delati na kmetijski gradli! Če zaslužim tukaj v tovarni samo 2 Din na uro, sem še vedno na boljšem. Delam osem ur za 16 Din, prenočiš mi še 6 Din in dosti prostega časa, ko se mi ni treba ubijati kakor živina na vasi.« Tako in enako sodijo danes že srednji kmetijski sinovi, ki so primorani iskati si kruha v tujini. In če ga ne najdejo? Eden za drugim padajo v breme »Pomožnim akcijam« in občinam, na drugi strani pa delajo napotje resnično potrebnim delavcem, ki nimajo prav nikogar, ki bi jim mogel dati kosček kruha! Mestna okolica vedno bolj občuti problem »bega z dežele«, katerega bo treba iz gospodarskih vidikov temeljito premotriti!

Pomožna akcija v Mariboru in v Studencih. — Nekaj primerjave. Studenška občina se že več let poteguje za prispevke banske uprave iz »Bednostnega sklada«. Letos je v evidenci nad 400 brezposelnih ljudi (všteti družinski člani), Maribor pa je lani beležil 814 družin z 2442 židovskimi člani. Razmerje je torej 1:5. Maribor ima torej petkrat več brezposelnih. Kakšne subvencije so došle v tem času v Maribor iz »Bednostnega sklada«?

Maribor:

1932/33	Din	40.000,—
1933/34	„	363.500,—
1934/35	„	274.000,—
1935/36	„	176.000,—
1936/37	„	130.000,—
Skupno		Din 983.000,—

Studenci:

1932/33	Din	—
1933/34	„	—
1934/35	„	10.000 (za zrušeno Obrežno cesto)

1935/36

„ — še ničesar

Iz Bednostnega sklada je Maribor dobil 983.500 Din, Studenci pa 10.000 Din. Studenški občani trdno upajo, da bo vsaj letos razdelilno razmerje ugodnejše! —

Kulturno delovanje. Studenška »Ljudska univerza« si je letos nadela nalogo, da svoj program izvede v strnični enoti, ki bo prikazala sliko

ŽENA V ŽIVLJENJU

Žene in dekleta zberimo se!

Vesele moramo biti, da smo dobile v tem listu svoj prostorček, kjer se bomo lahko tedensko pomenkivale o vsem kar nas zanima, kar nas peče in skrbi, kar nas boli, o vsem, kjer bi potrebovale nasvetov, prijateljstva. V zadnjem času se toliko govori o ženi in njenemu pokretu sploh. Ni torej odveč, ako se tudi mi zberemo tedensko in v obliki člankov pogovorimo o ženi in življenju.

Sele povojni čas je dal duševni razmah ženi, dal ji zaupanja v samo sebe, dvignil jo je iz njene vsakdanjosti! Zakaj?

Poglejmo naše matere, naše babice! Te so imele le eno skrb: dom in družino. Žena je bila v času pred vojno lahko samo zakonska družica, mati in gospodinja. V samostojnem poklicu se žena pred vojno ni mogla uveljaviti, ali pa če je v obrti samostojno delala, je brezposelno potrebovala moškega zaščitnika. Njetkrat ni padlo na um, da bi pokazala tudi na zunaj absolutno samostojnost. Bala se je tradicije, ki ji je zapovedovala, da je samo takrat žena, če dela v moževi senci. Žena je pred vojno lahko bila samo mati in gospodinja, ker je mož dovolj zaslužil in je zaslužek tudi lahko dobil, in tako se je samo ob sebi umevno delokrog žene osredotočil samo na dom.

Prišla je vojna vihra in razdrla ter uničila domove. Moža ni bilo in žena je bila primorana stopiti samostojno v življenje, prijeti za vsako fizično in duševno delo. Sele sedaj se je pokazalo, da žena ni samo duhovni faktor človeške družbe, da je ona temelj in osnova iste! S polnim zaupanjem in novoporojeno močjo se je napolnila na vsa polja delavnosti: v samostojne poklice, v obrt, trgovino in druge. Sila ji je narekovala to pot in ta sila je rodila samozaupanje. Pokazalo se je, da je žena danes enakovredna delavka povsod, samo čustvenosti je kot njen moški sodelavec in to ji stavlja danes predsojda po mnenju nekaterih moških. Ona si utira pot naprej, ker je najhujše, to je tradicija, da je njen delokrog samo v kuhinji in doma, prebrodila!

Ob njenem prebujenju za sodelavnost z moškimi so nastali pomisleki, ali ne bo trpela družina, otroci, če se ona napolni v javno gibanje. Kaj je pokazalo življenje? Prav nasprotno! Poglejmo družine, ki jih vzgaja borbeno mati! Otroci teh mater so že v najmlajših letih samostojni, vedri, ker jim mati z vzgojo vsaja duševni polet in neodvisnost! Zarana, v prvih povojnih jih pripravila za praktično življenje, ker za pomelhuženje svojega potomstva radi prevelike zaposlenosti nima časa.

In zakon? Ali se ta cepi, ker je žena sedaj možu tudi delavna pomočnica? Ne! V zakonu je nastala nova vez, naj-

odločilnejša za srečen zakon, namreč, sedaj moža in ženo veže skupen interes — življenska eksistenca. Danes ni treba možu iskati duhovne prijateljice, ki bi ga razvedrila po delu, ker ima ženo in v njej življenskega tovariša.

Ali niso to dovolj močni argumenti, da bomo podpirale žensko neodvisnost, da bomo podpirale njen pokret in se tedensko duhovno zbrale v tej rubriki: »Žena v življenju« in se pomenile o vsem.

Moj program žene in dekleta je, da dolocimo načrt, po katerem bomo obravnavale naše interese. Recimo ta teden bo naš članek: dom, drugi teden: zakon, tretji: vzgoja, četrti: žena v samostojnih poklicih, žena kot intelektualka, izrecno žensko kulturno gibanje itd. Tako bomo imele stvaren pogled na naše duhovne pomenke in bomo lahko same kontrolirale vrednost ženskega pokreta! To bi bili obenem uvodni članki pod našo rubriko »Žena v življenju«, poleg tega bi se pa posvetovale o kuhinjskem listu, praktičnih gospodinskih nasvetih, raznih receptih za kozmetiko itd.

Drage žene in dekleta, vabim vas danes v svoj krog, da sklenemo sodelavnost, ker je v slogi in sodelavnosti je moč in napredek! Vem, da boste rade prispevale z svojimi mnenji, nasveti itd. pa tudi odkrito, nepristransko kritiko, ki bomo smatrali kot izraz prijateljstva in sodelavnosti. Pester je naš načrt, bogato bo naše delovanje, ter sem pripravljena, da bomo vsaka po svoji moči pripomogle, da dvignemo ugled lista, ki nam je dal prostor, da se vsestransko, brez strankarstva pomenuimo o življenju in naših življenskih nalozah.

Vsi dopisi, ki spadajo pod našo rubriko, prosim naslovite na: Uredništvo »Neodvisnosti« (žena v življenju.) Maribor.

Žena pletilja

Božič prihaja in z njim dolžnost žene, da obdari svoje domače. Hitro za moža ali fanta pleten pulover brez rokavov, ker ta bo brezdvomno grel, saj ga bo pletla ljubeča roka.

Vzemi: 225 gr temnozelenosive srednje debele volne in 20 gr takozvane temno-rjave »Perlovne«. Pletilke in kvačko št. 3. Napravi si najprej urez na papir, kakršna velikost ti je potrebna. Pulover pleteš rob 1. pentlo levo, eno desno, nekako 10 cm širokega. Nato začneš pletiti vzorec in sicer: 1. vrsta od desne proti levi pleteš 4 pentle levo, 10. desno do konca pletilke, nazaj grede pleteš same leve, potem zopet 4. pentle leve, 10. desnih, tako cca 12 vrst, nato obrneš

vzorec in pleteš tam, kjer si poprej pletla 10. desnih nad 4, 5, 6, 7, pentlo 4 leve, 10. desnih itd. Meri na urez kdaj moraš smeniti in kdaj nabirati pentle, da boš imela lepo obliko. Pazi na izrez pri puloverju. Pri ženskem puloverju pleteš hrbet tako, da okrogline odzadaj navadno zaključiš z rameni, dočim moraš pri moškem puloverju vsako ramo delati za sebe. Nato začneš srednji del s isto 116 pentlami, pleteš najprej 10 cm širok rob, nato pa vzorec, kakor na srednjem delu. Pri podpazuhih začneš pravo naprej, nato drugo, tako da se srednji del tu loči v dva dela, ker le tako boš dobila lep srednji in rokavski izrez. Ko imaš srednji del gotov, sesiješ oba dela skupaj, ter s tenorjavo prvotno oblikavaš vratnega in rokavskega izreza z nizkimi ubodi. Takšen doma spleten pulover bo nedvomno kot darilo razveslil moža ali fanta.

Moda

Letos je moda res tako pestra in polna, da se lahko vsaka za mal denar lahko okusno obleče. Zimski plašči letos niso več ozki, ter imajo spodaj zvončasto obliko. Ta oblika je prišla iz Rusije in je izrazito slovanski kroj, prilaga pa se samo vitkim in velikim postavam. Tudi glede barv zimskih plaščev, je moda letos zelo rododarna. Velike in vitke postavice si lahko privoščijo svetlejše barve, dočim naj manjše dame nosijo temne in solidne barve, ker jih te nekako povečava. Pa tudi v krojih naj bodo skromnejše. Krzno je dovoljeno pri polnih oblikah samo na vratu in rokavih.

Večerne obleke so, alj dolge do tal, ali pa ljubko mladostno prirojene v dolžini, samo do sredine meč. Večerna barva letos ni več izrecno črna ter lahko nosite vse nijanse barve lesnave, pazite pa tudi tu, da pokazete bistro karterja, okus je v obleki. Samo izrazito lepim postavam in klasičnemu obrazu pristojajo velepoteznejši pariski kroji večernih oblek. dočim slovanskemu tipu pripadajo gorke, solidne barve, ki dajo obenem ton že ženi sami.

Brinetke nosijo zvečer lahko srebrno — lame bluzo z črnim krilom. Bluzja je lahko okrašena z srebrnimi čipkami, kar je letos še posebno moderno. Blondinam pristojata: črna obleka ali azurno modra, žrtke pa prav prijetno lahko oblečejo zlatomene, ali umazano rmenne, nilsko zelene, in vse nijanse sive barve.

Na cesti pa je praktična žena kolikor-možogo solidno oblečena, da ne vzbuja pozornosti z obleko.

Kozmetika

Žena in dekle, ki zapusti samo sebe in ne gleda na svojo zunanost, tudi le z redkimi izjemami skrbi za svoj karakter in notranje zadovoljstvo.

Časi so težki, mnogo je tudi žena in deklet, ki si zaradi preslabega zaslužka

in skromnih dohodkov ne morejo privoščiti vseh lepo dišečih in posebnih vrst krem ter pomad, zato smatram za potrebno, da tudi v tem odpomore cenjnim bralkam. Krema in pomada, katere si boste doma pripravile s pomočjo teh receptov, so brezdvomno polnovredne in nadomestujejo večjih drage kozmetične pripomočke.

Dobra krema za obraz:
50 g glicerina, 125 gr špirta v katerem so namočene šiske, zmešaš s 125 gr dobre kolonske vode i 3 gr salicilove kisline. Po umivanju z to pomado kožo narahlo namaži.
Ko namakaš kurja očesa, prideni na liter mlačne vode jedilno žlico naslednjega pripomočka:
5 g apnenega luga na 100 g destilirane vode.

Praktični nasveti

Mastne madeže lahko odpraviš: pralno blago namoči v dobro milnico, katero si pripravila iz milnih lusk, volneno blago pa namoči v milnico namoči v malo mlačni vodi, kateri si pridaš nekaj kapljic amoniaka. Volneno blago takoj potem še vlažno zlikaš. To velja za stare mastne madeže. Sveže madeže pa najraje odpraviš iz volnenga blaga, ako potegneš z vročim likalnikom po madežu, vendar moraš pod madež in na vrhu njega dati pivnik. Pivnik večkrat prestavi in toliko časa, dokler nisi vsa maščoba pobrala iz blaga. Na volneno blago, katerega ne upaš namakati v amoniak, lahko očistiš tudi na ta način, da na madež namažeš zmes magnezije in bencina. Na vsak način pa moraš potem z bencinom očistiti robove, ki bi nastali od te zmesi. Magnezije in bencin postli, da se na madežu posuši, nato skrtači ali z čisto krpo iztrajaj v smeri volnenih vlaken magnezije iz blaga. Namочи čisto krpo v bencin in polagoma izčisti še robove, ki bi nastali od zmesi magnezije in bencina.

Za uradniško

in meščansko kuhinjo

Jedilni list od sobote do sobote:
Kosilo.
Sobota: goveja juha z ribano kašo, ohrovt v omaki z govedino in pire krompirjem.
Nedelja: ragu juha, nadevane telečja prsa, pražen krompir in pesna solata, jabolčna pita.
Ponedeljek: zdrobova juha, sirove omelete s kompotom.
Torek: goveja juha z rezanci, špinača z govedino in rižem, kompot.
Sreda: Ohrovtova juha, seseklani zrezki s krompirjem in solato.
Četrtek: goveja juha z rižem, govedina, korenček v omaki, krompir v koščkih zabeljen z cvirkovi, kompot.
Petek: fižolova juha, kuhani oreholi štruklji, kompot.

Večerja.
Sobota: pljučka v omaki z kruhovimi cmoki.
Nedelja: mrzla svinjska pečenka s pesno solato.
Ponedeljek: makaronovo meso, zeljnat solata.
Torek: palačinke s kompotom.
Sreda: Telečja rižota z krompirjevo solato.
Četrtek: Ledvičke v omaki s kruhom.
Petek: Mlečna kaša.

Demon kapitalizem

Pod tem naslovom je priobčil ljubljanski »Slovenec« 19. nov. t. l. uvodnik, v katerem je prikazal krivice kapitalizma, pod katerim se rušijo najosnovnejši socialni problemi, pod katerim ječi delovno ljudstvo brez pravic in moči.

V Ameriki, tako beremo v neki socialni reviji, so nedavno zaklali milijon krav samo radi tega, ker mleka ni bilo mogoče več za dobro ceno prodajati. V Los Angelesu so nekaj časa dnevno zlivali 200.000 litrov mleka v vodo, ker zanj ni bilo primernih kupev. In vendar imajo v Ameriki nad 10 milijonov brezposelnih, katerih večina ne ve, kaj bo jutrišnji dan jedla! Na Holandskem so nad 100.000 mladih prašičev porabili za izdelavo mila edino radi tega, da so mogli cene tovrstnega svinjskega mesa vzdržati na »primerni« višini. Še stara zgodba je, kaj južnoameriški farmerje počenajo s kavino letino, ako je slučajno proti pričakovanju tako obilna, da bi se utegnile zamajati od borzjanec določene cene. Tako so tudi od letošnjega kavnega donosa uničili v Braziliji dva in pol milijona vreč s tem, da so kavo deloma sežgali v pečeš mesto drugega kuriva, deloma pa vsuli v morje. Nedavno smo čitali v listih, da je bil izredno blagoslovljen lov bretonskih ribičev. Niso pa množine rib podarili rezečem, ampak so jih na en dan na milijone pometali nazaj v morje. Isto se je v Hamburgu zgodilo s preobilnim lovom slanikov. Pa v Nemčiji ne morejo reči, da ni ljudi, ki bi stradali kruha! Argentina je letos imela izredno dobro vinsko letino. Toda grozdje ni smelo priti v korist revnim slojem. Nad 500 tisoč kilogramov so ga uničili. Iz Holandije poročajo, da je samo ena vsa pustila, da ji propade 16.000 kg paradiznikov, 60.000 kg fižola, 30.000 kg salate radi tega, ker ni našla primernega kupca, ki bi vse to pokupil po stalnih cenah.

Ko se takšne gorostasne stvari dogajajo v svetu, nam Ženevski pomožni odbor za lajšanje bede sestavlja vznemirjujoča poročila o strahu za mnogih delih sveta. V enem izmed poročil beremo, da je samo leta 1933. umrlo za lakoto 2.300.000 ljudi. Toda v istem letu je bilo uničene 568.000 vagonov pšenice, 144 vagonov riža, 267.000 vreč sladkor-

ja in poltretji milijon kilogramov sladkorja le zato, da se ni spremenila cena omenjenih življenskih potrebščin. In take stvari se dogajajo leto za letom, toda nikdar ne čitamo, da bi od držav, ki so tako neizmerno blagoslovljene z naravnimi prideli, bila organizirana kakšna mednarodna akcija za stradalce v drugih deželah. V kakšni luči bi se pokazale te številke šele tedaj, ko bi jih primerjali z onimi stotinami milijard, ki jih narodi izdajajo za orožovanje!

Kaj so visoke plače, o tem se mavadnemu zemljanu niti ne sanja! Ko je bil avstrijski Creditanstalt na tem, da se zruši, je Mednarodna bankarska zveza poslala na Dunaj posebnega predsednika, da zavod znova preoenuje in ga sanira, če mogoče. Ta predsednik je imel dnevne plače 2100 šilingov! Pri tem pa beremo, da je v Avstriji in na Dunaju samem na stotisoče družin, katerih mesečni dohodek ne znaša niti 50 šilingov in morajo s tem živeti! Ko so se mnogi čudili, kako je enemu človeku mogoče odmeriti takšno ogromno plačo, se jim je pojasnilo, da so za predsednika velebank take plače pač — običajne. Tudi to je zanimivo, da so razni ravnatelji Creditanstalta ves čas in tudi še v dobi, ko zavod že davno ni bil več aktiven, ampak ga je sunkoma bilo treba samirati iz prihrankov malih ljudi, mirno vlekli 30.000 do 50.000 šilingov težko prislužene mesečne plače. To se je dogajalo v Avstriji, ki se zelo trudi, da bi pred svetom veljala za revno deželo, kateri primanjkuje lastnega kapitala. Kakšne morajo biti potem šele plače bančnih direktorjev v bogatih državah Zapadne Evrope! Avstrijski listi pišejo, da so še v letu 1932. v nekih ustanovah bile letne plače vodilnega osebja do 200.000 šilingov. Ravnatelji Donavskega parobrodarskega društva pa prejajajo še danes nad 500 šilingov mesečno, istočasno ko društvo uživa bogato državno podporo, ker je — pasivno . . .

Za španske otroke

odbor Rdečega križa, odsek za podmladek, je izdal poseben proglas na javnost s prošnjo za pomoč otrokom, prizadetim po španski državljanski vojni. Prosi za obleko in bouete za dorasle otroke, nedorasle otroke in dojenčke. Dobrodošel je vsak, tudi najmanjši dar. Darila naj se pošljejo na naslov: Glavni odbor Rdečega križa, odsek za podmladek, Beograd, Simina ulica 19. Podpore v denarju naj se pošljejo po poštni nakaznici ali poštnečkovni položnici št. 50.319 z navedbo: »Za španske otroke«. Rdeči križ namerava poslati prejeta darila v Španijo že prve dni meseca decembra.

Izdaja konzorcij »Neodvisnosti«. Urejuje in odgovarja Stanko Hiti, novinar v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna, predstavniki ravnatelj Stanko Detela.

ZAGORKA:

Republikanci

Zgodovinski roman

Prvi del.

I.

Mrtvi čvarjili.

Stari kaptolski stolpi so dremali v temi. Okrog njih je živžgal ledeni zimski veter. Zgoraj pod zidom se je ob živo steno naslonil nočni čuvaj. Stisnjen v črno ogrinjalo, je gledal tja preko v škofijski dvorec. Okna so bila razsvetljena in skozi široko odprt portal je padala svetloba v mrko noč. Nočni čuvaj je razločeval gosposke kočije, temne moške in ženske silhete, ovite v krzno, kako so prihajale iz dvorca in sedale v kočijo. Sem in tja je zabiskal svetel zarez ob dragulju diadema dame — slišal se je klic slovesa, potem pa se je topot hitrih konj izgubil proti Griču in gori na Kaptol.

Zadnja kočija je zapustila škofijski dvorec, ki je potemnel in utihnil . . . Nočni čuvaj je nepremično strmел v stare okrogle, zamrle stolpe, okrog katerih je veter pritaeno pel zimsko nočno pesem — samo v Bakačevem stolpu je prodrala skozi okence v debelem zidu mala svetloba, ki je dramila nočnega čuvaja iz njegovih sanj in utrjenih misli:

»Kaj neki mora biti tam za onimi stenami starega stolpa? Kdo neki bdi tam tako dolgo v pozno noč in kaj neki tamkaj dela?« Vsako noč, ko ves Kaptol spi v trdem snu, je gledal nočni čuvaj na onem stolpu malo svetlo luč, ki ga je privabljala bliže in bliže k škofijskemu dvorcu ter vznemirjala njegovo dušo s tajinstvenimi vprašanji. S plahimi, negotovimi koraki se je nočni čuvaj približeval stolpu, nato pa obstal, gledal in mislil. Mimo njega je zletel temni konjenik, kakor gorski duh, ter se ustavil pred škofijskim dvorcem. Nočni čuvaj je napravil nekoliko korakov in prislunil. Na dvorskem portalu se je slišal ropot in čez nekaj trenutkov z okna neki moški glas:

»Kdo je božji?«
Nobenega odgovora. Trikrat je ponovil tajinstveno trkanje z dvema kratkima, dvema dolgima in zopet dvema dvema kratkima udarcema: 00 — 00. Zgoraj se je okno zaprl. Nekoliko trenutkov je bilo vse tiho. — Tuje je čakal — nato so se vrata pred njim odprla in vstopil je brez besede — In zopet je bilo vse mirno.

Kaptol je spal, veter je tiho pel, nočni čuvaj je korakal po pusti ulici, zgoraj z Bakačevega stolpa pa je zrla v noč mala tajinstvena luč, kakor osamljena zvezda v morje teme.

Velika svetiljka je nepremično motri-

la velike omare in črne police z ogromnimi knjigami. V sobi je bilo vse mrko, samo na robovih črnega divana so se belile vrste malih porcelanastih gumbov. Mala tapetna vrata so se počasi odprla, skozi nje so vstopili gospodje v slavnostnih baržunastih in svilenih oblacihih ter z belimi čipkami okrog vratu. Prihajali so tiho in govorili polglasno.

»Ni dvoma, Bojanović je vohun,« je govoril nekdo polglasno.
»Meni je bilo to že zdavnaj jasno. Ti isti njegov šiljasti nos, njegovo drobno lice in nasmejana oč lojvijo sleherni naš korak. Nalašč je ostal zadnji od gostov in neprestano je pazil, kdo izmed nas bo ostal zadnji v dvorcu.«

»Izrodek!« je planil mlad, visok častnik, dolgih plavih las. Njegove sanjave oči so bile v nasprotju z energijo njegovih besed.
»Tišje, Lacković,« ga je opozoril starejši bolj debeli gospod, podžupan Špišič. — Mladi, sluhljivi, črnotasi profesor Marič je se podbočil ob dan in gledal s svojimi temnimi očmi Lackoviča.

»Ali ste videli s kako ljubeznivim nasmehom sprejema škof Vrhovac vohune kraljevske policije? Njegov značilni nasmeh je pravi izkuzl na nasprotnika. Kri jim poganja v lice. Pod pronicljivim škofovim pogledom postaja tudi najdebelejša krinkla prozorna.«

»Ej, otroci, škof Vrhovac je grom in blisk, bič božji je za vse podle polzavce dvora in njegove kamarile.«
»Ali niste opazili, kako je danes škof neobičajno mnogo šibal s svojim ljubeznivim pogledom kanonika Rafaja; kakor da je v njem slutiti vohuna ministra policije.«
»Vohuna zavoha, kakor mačka podgano,« je rekel mož v črni duhovniški halji, ki je pravkar vstopil v sobo in slišal zadnje besede.

»To je škofov tajnik,« vzklíkne Marič, »sedaj bo gotovo kmalu prišel tudi škof.«
»Samo trenotek potpitpe,« je vpadel tajnik, »šel je, da sleče svoje slavnostno obláčilo. Kako pa je gostom ugajala naša zabava?«
»Kdaj je še bila pri škofu zabava, da ne bi bili možiki navdušeni, gospe pa vsele? Vrhovac je v resnici kraljevski gostitelj. V tem mu niti na kneževskih dvorih ni enakega.«

»To mu priznavajo tudi nasprotniki. — E, škof že ve, kako je treba pridobivati ljudi.«
»Sedaj prihaja!«
Zopet so se odprla mala tapetna vrata. Na pragu se je pojavila visoka, dostojanstvena oseba v duhovniški obleki iz temne tkanine. Izpod visokega genialnega čela je gledalo bistro, modro in pronicljivo dvojje velikih črnih oči. Lepa glava je bila obrobjena z dolgimi, temnimi lasmi. Ostro podaljšan nos so podčrtavale krepke poteze lica izraz mo-

ške energije, izrazite močne ustnice, s značilnim smehljajem, pa so dajale bitja neko diplomatsko tajinstvenost.

»Dobili smo gosta,« je rekel s svojim metalnim glasom. »Gosta, ki ga nisimo videli že vse leto.«

Po teh škofovih besedah je vstopil visok, vitek mladenič, v črnem plašču, z belim ovratnikom in modrim pasom ter kratko ostrizanimi lasmi. Njegova obleka in pričeska sta se močno odbijali od plemiških oblacihi in dolgih las ostalih gospodov.

»Delivuk!« so vzklíknil v iznenadenju ter pohiteli nasproti mladeniču, ga objeli in poljubljali, potem pa obsuli z vprašanji:

»Odkod si padel tako iznenada v našo deželo?«

»Naravnost iz Pariza.«

»Iz dežele revolucije. Iz republike?«

»Tam si torej pustil svoje plemiško obláčilo in pričesko?«

»Da! In s toaletno pariškega meščana sem prinesel v prsih tudi novi nauk — ki je odvzel oblast bogastvu in privilegijam ter ga dal v roke pameti, pravici in poštenju.«

»Mož sin,« je rekel škof, »pamet, pravičnost in poštenost niso tovariši gospodarja naše države.«

»Ali val francoske revolucije ni prišel tudi do njih in do vas?«

»Je prišel, toda dragi prijatelji, poplavil je še zadnje svoboščine naše dežele,« je odgovoril Vrhovac.

»Kako to?« je vprašal iznenadeno Delivuk.

»Vidiš kako, Francoska revolucija je zadala dvoru Franca I., njegovi kamarili, jezuiti in velemože s takim strahom, da so državo pretvorili v policijsko eksperimento. Vse dosedanje svoboščine so ukinjene. Vsaka svoboda je suspendirana. Vse svobodomiselnice knjige so prepovedane. Citati Voltairja in Rousseauja je veleizdaja, spregovoriti o liberalni reformi pa pomeni toliko, kakor če bi glavjo postavil pod ostrino giljotine. Dvorska kamarila je vse doletelo posejala s plahišmi vohuni; v svoji lastni hiši smo ujeti in ograzani. Ne vemo, kdo je od naših bivših prijateljev naš vohun. — Minister policije, Pergen, ima samo eno nalogo, in ta je, da vklepa v verige pamet in svobodo.«

»Kaj pa naši gospodje, sabor, ban?« je vprašal Delivuk.

»Naš sabor? Naš ban? Nimamo več bana, nimamo več sabora.«

»Kako da nimamo?«

»Samo formalno. Oblast hrvatskega sabora in banske moči smo prostovoljno dali Budimpešti.«

»Delivuk je drhtel.«

»Škof, tega ne razujem.«

»Razumel boš takoj. Ko je k nam prišla vest o revoluciji v Franciji, so se velikašči prestrašili za svoje privilegije,

njihovi madžarski tovariši pa so jim rekli: Odmev revolucije v Franciji bo zapustil tudi tukaj svoj vtis. Če želijo hrvatski velikaši, da jih v času nevarnosti branimo in da ščitimo njihove privilegije, potem je potrebno, da zvežejo svoje deželo z našo v zedinjeno državo. Dajte oblast v roke požunskemu zboru, banko oblast pa v roke madžarskega namestniškega sveta in šele tedaj se bomo zavzeli za vaše privilegije tako, kakor za svoje. In peščica naših ljudi je odločila o usodi naše stare samostojnosti. Vidiš, pristala je na to in mi smo danes sužnji v objemu Madžarov. To je v tem trenutku francoska revolucija prinesla Hrvatstki.«

»Toda mi se bomo tega objema otrešli!«

»Tišje, tišje, Lacković. Tudi te debele stene danes niso več zaupne,« je opozarjal škof.

»Ne morem verjeti,« je pripomnil Delivuk, »da ste se vi, škof, mirno pokorili.«

»Prav si mislil,« je vpadel v besedo podžupan Špišič. »Škof je nasprotoval temu sklepu velikašev, kar pa je imelo samo ta uspeh, da smatrago danes velikaši škofa za svojega nasprotnika in da je postal minister policije v Zagreb dvorskega agenta Bujanoviča, da na njega bazi. Prepričani smo, da je še nekaj drugih takih, ki neprestano vohunijo za vsakim škofovim korakom.«

»In sleherni, ki se z menoj družijo, se izpostavljajo nevarnosti, da bodo imeli tudi njega na sumu,« je pripomnil škof.

»Ali jaz sem dvorski kamarili in ministru policije odgovoril s tem, da v svojem dvorcu neprestano prijemam zabave in plesne, na katere vabim prav tako svoje nasprotnike in vohune, kakor tudi svoje pristaše, prijatelje in somišljenike.«

»In svoboda zidarske lože? Kaj pravijo na to?« je vprašal Delivuk vznemirjeno.

»Oblast jih je razgnala. Velikaši so jih zapustili, mi tukaj: Lacković, profesor Marič, podžupan Špišič, posestnik Josip Kralj, Vukasović in še nekateri smo ostali edini pristaši. Sestajamo se skrivaj ter vzdržujemo ložo »Svobode.«

»Na vrata je nekdo tiho potrkval. Vsi so obmolknili. Škofov tajnik je hitro vstal in stopil k vratom, vendar se je hitro vrnil in nekaj zašepetal Vrhovcu, ki je odšel brez besede na hodnik. V temi je stala naslonjena ob steno oseba, zavita v črno možko ogrinjalo od nog do glave. Malo od nje je držal škofov sluga v roki svečo. Škof je nagovoril neznanega obiskovalca, odprl vrata malega salona in ko je ostal z neznanecem sam, je postavil svečo na mizo in vprašal:

»Kdo ste in kaj vas je privedel v tem času v moj dvorec?«

Ogovorjeni je odkril svoje obličje in škof je zagledal v svitu sveče temno-

slavo žensko glavo.

»Grofica, vi in možkem ogrinjalu ob tem času pri meni? Kaj se je zgodilo?«

»Vam preti nevarnost!«

»Nobena nevarnost ni tako velika, da bi se vi smeli radi nje izpostavljati. Grofica, to je preveč.«

»Ah, pustite strah in poslušajte. Ko smo se zvečer vrnili domov z vaše zabave, se je grof Sermage, moj mož, razgovarjal v svojem kabinetu z Bujanovičem in ta mu je povedal, da jutri potuje z ostalimi na zbor v Požun. Na neki postaji, tik pred klanecem, vam bodo pokrivali zavore — izvleki kline iz koles, da ne boste mogli v Požun, da se boste ponesrečili. S tem vam bodo onemogočili vaše vmešavanje v državne zadeve.«